

UNIVERSITARIAT
SACRAMENTARIUM

Contra fundamenta duarum Sectarum,
**VBIQ VETARIAE
ET SACRAMENTARIAE,**
PRO VERA CHRISTI PRÆSENTIA,
NON VBIQVE, NEQVE IN COELO TAN-
tum, sed in coelo, & in sanctissimo Sacramento,
DISPUTATIO,

Autore
GREGORIO DE VALENTIA
SOCIETATIS IESV.

124451

INGOLSTADII, Ex Typographia Davidis Sartorij.
Anno clb. Id. XXCII

REVERENDIS-
SIMO ATQVE ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO, D. MARTINO
EPISCOPO EYSTATENSI, GREGORIUS DE VALENTIA
Societatis Iesv, salutem & felicitatem à D^{bo}
Optimo Maximo precatur.

QUAMPROCVL A
vera Christi cognitione ab-
sint Sectarij, vel hoc unum,
R.^{me} atque Ill.^{me} Praesul, ar-
gumento esse potest, quod
nondum haecenus consequuti sunt, ut cogno-
scant ubi sit Christus. Nam cum ille non nisi do-
mi sua, hoc est, in Ecclesia Catholica inueniri
possit, isti non nisi foris per varias errorum am-
bages ipsum (sit amen ipsum) quarunt: Unde fit,
ut inani labore se defatigent. Neque verò ali-
quid ad auctoritatem peruersa opinionis, Sacra-
mentaria vel Ubiquetaria, valere debet, quod
utriq; Sectarij ex diuina scriptura, atque adeò
A 2 ex Apo-

ex Apostolorum vocibus locum se Christi didi-
 esse pari pertinacia iactant. Praclare enim à
 D. Gregorio Nazianzeno est scriptum: Alle-
 gare quidem hereticos Apostolica, sed non Apo-
 stolice intellecta. Quod ut in hac etiam questio-
 ne, quæ est de Christi presentia, demonstrarem,
 præcipua utriusque Sectæ, Sacramentaria &
 Ubiquitaria, fundamenta consutanda suscepi;
 atque ita disputationem institui, ut assertiones
 Aduersariorum, non nisi adhibito prius exami-
 ne, ac explicata sententia, quæ illorum inuolu-
 tis & obscuris verbis subesse possit, oppugnaue-
 rim. Nam cum hac differendi ratio ad futilita-
 tem vanarum opinionum perspiciedam accom-
 modatissima sit, tum aliquo etiam usu compe-
 ri, eam istis hominibus, quibus noster disputan-
 di modus nequaquam gratus esse debet, maxi-
 mè displicere. Habent enim illi artificiosi Gram-
 matici, verba quandoque speciosa: sed cum exa-
 men sententia instituitur, roganturq; quid &
 quomodo intelligant, satis ex eorum ineptis re-
 sponſis, vel etiam ex ipso silentio apparet, illos do-
 ctrina suæ rationem reddere non posse. Exem-
 plo sit illud, quod plausibiliter satis & exquisitè
 ab eis

ab eis dicitur; Fidem scilicet manum esse, quæ, li-
 cet charitate ac rectis operibus fulciri debeat,
 tamen ipsa sola gratiam diuinitus promissam
 capiat atque apprehendat. Certè nullum hîc
 sensum sub ea Metaphora latentem proferre pos-
 sunt, qui vel absurdissimus non sit, vel non etiam
 in charitatem, aliosq; bonos motus conueniat,
 quos Aduersarij quoque, ut fulciatur in iustifi-
 catione fides, requirunt. Itaque cum ad oculum
 (dicam enim ad Christi gloriam id quod est ve-
 rissimum) disputatione, biennium abhinc con-
 tra eiusmodi fundamentum totius doctrine Se-
 ctariorum edita, demonstraui, eam istorum
 manum esse prorsus inanem; nemo tamen hæte-
 nus ex ipsorum grege prodiit, qui dogma illud
 explicare, & defendere auderet, quantumuis no-
 minatim aliqui, quod considerem, non nisi ab-
 surdissima illos responsuros esse, fuerint à me pe-
 nè rogati. Et tamen non ita factus est mutus
 meus Herbrandus, ut ea de re loqui, si quid ha-
 bebat, non potuerit. Nam etsi nihil ex instituto
 contra me iam scripserit, in aliis tamen suis li-
 bellis, nuper non est veritus, calumnias contra
 me, nescio quas, obiter repetere; quas ita superio-

P R Æ F A T I O.

re anno dilui, ut vix mihi persuadere possim, quin istum, etiam cum responsionem meam legit, sui magnopere puduerit. Sed aliàs. In hoc autem scripto, utramque Sectam, Ubiquetariam & Sacramentariam, non ideo solum refellendam simul suscepi, quod utriusque confutatio, ad asserendam Ecclesie doctrinam de Christi presentia pertinet; sed ob eam rem etiam, ut clarius intelligatur, quam sit contra nos iniqua calumnia Ubiquetariorum, qui Sacramentarios admodum sanè leuiter, nec minus etiam incredibiliter, faciunt nos, propterea quod cum ipsis non consentimus. Quasi verò nullo modo possemus ab uno extremo errore Ubiquetario recedere, quin ad extremum alterum Sacramentarium delaberemur; neq; ulla sit Ecclesie Christi doctrina media, in qua possit ac debeat tuto consisti. Bene autem habet, quod ne ipsi quidem Sacramentarij a quo animo ferre possunt, nobis irrogari hanc iniuriam. Quod enim ipse quoq; futurum esse planè cogitaram, minimè defuit ex Sacramentariis, qui libro nuper edito redargueret Iacobi Schroppij vanitatem, quod in commentitio illo suo Concilio Oecumenico, sic mihi partes

P R Æ F A T I O.

partes Catholicorum dederit, ut per me scilicet suadere conatus sit rem, quam nemo erat crediturus, nempe Ecclesiam Catholicam Romanam suis in canonibus & decretis idem planè, quod Sacramentarios, sentire, negareq; in sanctissimo Sacramento Christi presentiam. Et mirum est certè, si vigilans Schroppius existimauit, sibi quemquā in eo figmento fuisse assensurum. Quod ad me quidem attinet, adeò videre non potui, quid iste tam leui ratione nocere Catholicorum causse potuerit, ut gratias propemodum à me illi pluribus verbis esse agendas putassem, quod in illo cōfessu Oecumenico, clarissimè ita quasi consilium suum & collegarum prodiderit; calumniis etiam improbabilibus contra nos pugnandi, cum se videant, aliis iam armis destitutos esse. Sed Schroppium modò relinquo. Tibi autem, Princeps Illustrissime, scriptum hoc meum dedico, ut, quod facere propter singularem tuam in omni genere prestantiam & erga me voluntatem iam pridem cupiui, indicium ea ratione dem aliquod obseruatia, qua C.^{nem} Tuam prosequor. Nec verò ignoro, exiguum hoc esse officium; praesertim sicum eximia dignitate tua, Praesul amplissime, & cum

PRÆFATIO.

*Et cum egregiis tuis etiam in Ecclesiam Christi,
ac in Societatem nostram meritis, comparetur:
sed cum simus Cels. Tuae obstrictissimi, existima-
mus omnia nostra, seu magna seu parua tibi de-
beri. Dominus Deus C.^{nem} T. ad Ecclesiam suam uti-
litatem, quam diutissimè seruet incolumem.*

*Datum Ingolstadij 22. Maij,
Anno Domini*

M. D. LXXXII.

CONTRA

CONTRA FVNDAMENTA DVARVM SECTARVM,
VBIQVETARIÆ ET SACRAMEN-
TARIÆ, PRO VERA CHRISTI
PRÆSENTIA, &c.

Questio est non tantum inter Ca-
tholicos & Sectarios, sed multo etiam ma-
ximè inter Sectarios ipsos controuersa, vbi
præsens existat IESVS Christus Dominus
noster vt homo? Qui Sacramentarij Hæretici vulgò vocan-
tur, in cœlis tantum ipsum adesse contendunt: Contrà Vbi-
quetarij horum hostes adesse vbiq̃ue. Ecclesiæ Christi veris-
sima inuicta que confessio inter hos extremos errores media
est. Sentit enim neque in cœlis tantum, neque verò vbiq̃ue,
sed in cœlis & in diuinissimo Sacramento Dominum no-
strum IESVM Christum adesse humanitate sua præsentem.

Cum sint verò Sacramentarij & Vbiquetarij perniciosis-
simis his opinionibus tam dissidentes: vtrique tamen in v-
nitione hypostatica duarum naturarum, diuinæ & humanæ,
quibus constat Christus, potissimum causæ suæ præsidium
quærent. Nam^a Vbiquetarij sic argumentantur: Natura
humana in Christo cum natura diuina hoc ipso est vnita,
quod ei est omnis plenitudo diuinitatis ita communicata,
vt ad parem sit præstantiam & maiestatem euecta cum DEO:
Adest igitur Christi humanitas præsens item ea maiestate v-
bique, non minùs quàm diuinitas. ^b Sacramentarij verò
isto modo: Natura humana sic diuino verbo hypostaticè v-
nita est, vt nihilominus ex vero corpore constet, verique a-
deo corporis proprietates & naturalia attributa retineat:
Igitur vt cætera omnia corpora sic etiam corpus Christi v-
no aliquo in loco contentum est, neque extra illum vsquã
est

^a Cum alijs pag-
sim, tum in libro
Concordia, &
in repetitione
postrema Viti-
tenbergica, edi-
ta an. 1580.
^b Calvinus lib.
4. Instit. cap. 17.
Tigurini in A-
pologia contra
Schmidelium.
Bezæ contra
eundem. & alij
passim.

est vlllo modo præsens. Cumque constet Christum ad dexteram Dei in coelo confedisſe, ibi tantum nunc erit, neque vlla Christi verba sic intelligi debebunt tanquam sit alibi etiam præsens.

Nobis hac in disputatione propositum est, vtrumque fundamentum euertere, monstrareque, Vbiquetarios quia falsum in argumentando sumunt, Sacramentarios autem quia peruersè colligunt, æquè verſari in errore. Ac primum fanè locum, si non omnem vt postulant, Vbiquetariis in hac disceptatione concedemus.

CONTRA FVNDAMENTVM VBIQVETARIORVM

PARS PRIMA.

ASSEVERANT isti, humanam naturam diuino verbo hypostaticè vnitam esse hoc ipso quòd omnis plenitudo & energia diuinitatis Verbi sic illi est realiter comunicata, & ita in eam transfusa, vt Christus etiam secundum humanitatem, atque adeò quatenus homo verissimè dicatur & sit, primò subsistentia, seu persona diuini Verbi, secundò Deus, tertio omnipotens, infinitus, æternus, vbique præsens &c. quartò mundi rector & conseruator &c. Nam ista quatuor asserunt fuisse sic in humanam naturam transfusa: nempe diuinam personam, diuinam naturam, diuina attributa omnia, diuinas operationes.

Hinc docent, vnionem hypostaticam à posteriori posse describi vt sit communicatio realis, & κοινωνία, vt loquuntur, idiomatum diuinæ naturæ cum Christo homine, iuxta quam illa quatuor, quæ numerauimus, verè affirmantur de ipso etiam secundum humanitatem. Hoc volunt cum

aiunt, à subiecto earum enunciationum, quibus illa diuina de homine Christo affirmantur, minimè debere excludi humanitatem. Itaque cum demonstrato Christo dicimus, Hic homo est persona diuina; vel, Hic homo est Deus, omnipotens, æternus, infinitus, vbique præsens &c. negant, sensum tantummodò debere esse, Persona hæc, quæ sustentat humanam naturam, est diuina persona, Deus, omnipotens, vbique præsens &c. Hoc enim, inquiunt, est hæreticissimè dictum. Sed volunt sensum esse, quòd persona Christi etiam secundum assumptam humanitatem verè & realiter sit & dicatur esse omnia ista.

Deinde hanc eorum esse mentem atque sententiam illud item declarat quòd vbiq; inculcāt, humanitatem Christi per hanc vnionem & communicationem cum diuinis exaltatam esse, ad æqualitatem maiestatis, gloriæ, & potentiae cum diuino Verbo. ita vt non modò illa humanitas iam sit potens, sed, vt^r inquiunt, etiam omnipotens.

Porrò quamuis concedant, per vnionem hanc hypostaticam vicissim quoque humanam naturam, & quæ ipsi conueniunt, sic esse realiter comunicata diuinæ naturæ, vt à subiecto similiter harum enunciationum, Deus est homo, natus, passus, crucifixus &c. nō debeat excludi diuinitas; aiunt tamen non eodem modo hæc humana esse comunicata diuinitati, quo sunt humanitati comunicata diuina. Quoniā, inquiunt, Diuinitas (non excludunt hinc personam Verbi) humanitatem assumpsit, & perfecit: Humanitas verò neque assumpsit Diuinitatem neque illi adeò communicauit quidquam vel perfectionis vel infirmitatis. In quo autem omnino consistat diuersus iste modus quo humana sunt per vnionem comunicata diuinæ naturæ, non vltius declarāt; sed verbis tantum vbique repetunt, diuinitatem non fuisse

Qua sit sententia Vbiquetariorū, de vnione hypostatica.

Vide potissimum repetit. Vltimè.

c. In proposit. 234. Repetitio nis Vltimè. item prop. 206.

in illa vnione factam infirmam, quippe cum humanitatem ipsa perfecit, nihil autem acceperit ab eadem.

Atque hactenus ea fideliter exposui, quibus proponunt isti & explicant simpliciter assertionem suam. Præterea vero ut argumenta, quibus oppugnatur, refellant, varia diuertacula quærūt, & multa philosophantur ac notāt: ex quibus duo præcipua sunt, quibus maximè ad omnem impetū sustinendū nituntur. VNUM est, realē illam cōmunicationem diuinorum cum humanitate assumptam nequaquam esse (vt dicunt) essentialē; id est, nō ita illa de humanitate siue de Christo secundum humanitatē affirmari, quomodo affirmatur de diuinitate: quasi humanitas etiam per suā essentiam sit & dicatur esse illa. Sed neque cōmunicationem illam esse physicam aut subiectiuam, vt loquuntur; hoc est, non ita illa diuina de humanitate vel de Christo secundum humanitatem affirmari, quasi in ipsa insint tanquā accidentia in subiecto. Quin imò dicunt illa diuina nunquam egredi (sic enim loquuntur) limites sui subiecti, nempe diuini verbi. Quare notant, cōmunicationem illam, atq; adeò affirmationem diuinorum de Christo secundum humanitatem, cuiusdam esse singularis atque arcani modi, quem hypostaticum siue personalem nominant. Hinc etiam videntur sibi satis explicare, quemadmodum huiusmodi realis cōmunicatio non tollat distinctionē duarum naturarum & proprietatum vtriusque. Physicè namq; & per se concedunt humanitatem assumptam manere infirmam, certo loco circūscriptam, & deniq; retinere omnia sua, quibus à natura diuina tum essentiæ ratione tum proprietatibus suis longè multūq; differt: tametsi diuina quoq; ipsi cōperūt alio quodam & arcano modo, nempe cōmunicatione hypostatica & personali. Discrimen enim esse obseruandum, cum hæc diuina tribuuntur diuinitati & humanitati. Nam Diuinitas

est

est attributa illa diuina, existendo vtique ipsa; quoniam, vt dictum est, essentialiter & per se est illa: Humanitas autem non existendo, sed habendo illa eadem. quoniam non essentialiter sed per cōmunicationem ipsi competunt; sic tamen vt arcano modo verè nihilominus Christus non tantum ratione suæ personæ, sed etiam secundum humanitatem sit & affirmetur esse illa diuina, nempe DEVS, omnipotens, vbique præsens, &c. ALTERVM istorum perfugium est, cōmunicationem istiusmodi personalem eiusque modum, cum sit prorsus ineffabilis, neq; ratione humana indagandum curiosius esse, neq; verò reiici debere propter vlla argumenta humanæ rationis.

Hæc illa doctrina est, quam ex Lutheri & Brentij scriptis in lucem protulit præcipue Schmidelinus: quamque istius factionis homines non ita pridem in libro Concordiæ proposuerunt, ipseque Schmidelinus nuper post eum librum editum propugnauit VVittenbergæ. Hoc commentum, quod ita, vt dictum est, explicant & defendunt, multis porro, sed ineptis ac futilibus admodum argumentis confirmant: ad quæ respondebo posteaquā ipsam opinionis vanitatem refutauero.

Sed & antequā refutem, indicandum est illud, quod in hoc doctrinæ commento nobis propriè improbatur. Nam neque Scholastici Doctores, neque nos negamus absolutè & simpliciter, plenitudinem diuinitatis verbi diuini fuisse realiter assumptæ naturæ cōmunicatam; vt iniquè calumniatur Schmidelinus. Neque quod isti affirmant, re ipsa cōmunicatum esse illi naturæ quidquid omnino habet verbum, nos ita reiicimus, quasi nequeat ei modo loquendi aliqua vera sententia subiici. Agnoscimus enim & subsistentiam & etiam diuinitatem atq; perfectionem omnem verbinaturæ humanæ cōmunicatam esse vno quodam mo-

B 3

do ma-

In Repet. prop.
277. & 278.

Quomodo dicā
posset, plenitudinem diuinitatis realiter cōmunicatā esse assumptæ naturæ.

do maximè reali; vt scilicet in persona Verbi subsistat, primario quidem per ipsam Verbi subsistentiam siue personalitatem, secundario autem per diuinitatem etiam & perfectiones eius, quæ ab ea subsistentia re non differunt. Hanc enim vim habet & ita intelligitur, quod orthodoxi Doctores aiunt à diuinitate quoque ipsa fuisse naturam humanam assumptam. Sed in ea nimirum re turpissimè sunt halucinati Aduersarij quod plenitudinem diuinitatis communicari realiter assumptæ naturæ non cogitarunt nisi assumptæ natura per eam communicationem acceperit vt sit & affirmetur esse illa plenitudo diuinitatis. Qui error est sanè maximus. Communicatur enim etiam plenitudo diuinitatis ac energia Verbi assumptæ naturæ, si ei attribuitur atque datur non vt sit illa, sed vt subsistat, modo quo dictum est, per illam. Nam si per illam subsistit completurque; vt ita dicam hypostaticè; habet vtique tanquam sui quoddam substantiale complementum illam: cumque illam per se & ex se aut naturaliter non habeat; habet communicatione atque dono.

Per spicuum itaque est, Scholasticos atque orthodoxos Doctores non absolutè negare quin verbi energia & plenitudo diuinitatis realiter sit assumptæ naturæ communicata. Imò verò affirmant id ipsum cum docent, infinitum beneficium ac munus in humanam naturam esse collatum quòd ad eam sit euecta dignitas, vt subsistat in persona diuina. Atque ideo id donum vocant gratiam vnionis, quia scilicet gratis est assumptæ naturæ donatum ipsum *Esse* diuinum, licet non vt sit illud, sed vt per illud subsistat. Qua de re contra istorum calumniam satis erit ex D. Thoma, Scholasticorum omnium eruditissimo, testimonium proferre. Gratia, inquit, vnionis est ipsum *Esse* personale, quod gratis *Datur* humanæ naturæ in persona Verbi.

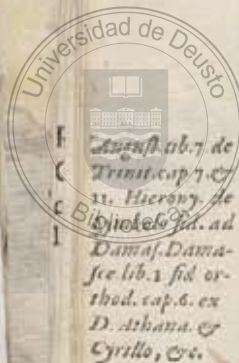
Item

Item declarans locum illum Ioannis: Non enim ad mensuram dat *Deus* spiritum filio, &c; Alio, inquit, modo potest hoc referri ad donum quod *Datur* est humanæ naturæ, vt vnietur diuinæ naturæ. quod est etiam *DONVM INFINITVM*. Vbi & hanc interpretationem confirmat ex Glossa ordinaria super illum locum, in qua dicitur: Sicut Pater plenum & perfectum genuit Verbum ita plenum & perfectum est vnitum humanæ naturæ. Quibus verbis satis ostenditur ipsum *Esse* diuinum sine mēsurā, id est, cum tota plenitudine diuinitatis Verbi, fuisse donatum assumptæ naturæ; quanquam non vt ipsa vilo modo sit illud, sed (quod saepe repetendum est) vt subsistat per illud.

Et sanè, si per enunciationes illas: Christus secundum humanitatem est persona diuina, *Deus*, omnipotens &c. non aliud quis intelligeret quàm Christum secundum humanitatem esse id quod habet sibi communicatam subsistentiam siue personalitatem diuinam & plenitudinem diuinitatis, non vt secundum humanitatem sit hæc diuina, sed vt secundum humanitatem per hæc diuina subsistat; is verbis quidem & oratione ineptè & temerè & contra receptas loquendi & significandi regulas abuteretur; quod verò ad rem & sententiam attinet quam ipse tunc intelligeret, non à vero aberraret, Verum enim, vt ostendimus, est, humanitatem Christi habere illa diuina, non vt illa sit, sed vt per illa subsistat, atque carenus hæc ipsi esse realiter communicata. Sed non id tantum volunt nostri Sectarij. Non, inquam, in vsurpandis illis enunciationibus temerarij solum propter ineptum sermonem de re graui sunt: verum etiam propter sententiam, quam eis loquutionibus subiiciunt, existimantur ab Ecclesia Catholica hæretici. Omnino enim aliqui damplius significare volunt quàm illud, quod nos

etiam,

Ioan. 1.

Eodem lib. 4. q. 7.
art. 11. ad 1.Vbi quæstionum
errorum non
tantum esse in
modo loquendi:
sed in re atque
sententia etiam.Id ostenditur
aliquot argu-
mentis.

Nō negat Scholastici omnem communicationem realem.

2. p. q. 6. ar. 6.

etiam, ut ostensum est, vltro docemus. Cuius rei multa & clara sunt indicia.

Nam primum, cum ignorare minimè possint, concedi à nobis, plenitudinem diuinitatis siue energiam verbi esse eam tenus assumptæ naturæ datam & communicatam realiter, ut hypostaticè per eam subsistat; nihilominus tamen de reali nescio qua communicatione nobiscum deinde disputant, contenduntque vehementer naturam humanam non hoc propriè vnitam esse verbo, quòd per illud subsistat, sed quia in illam sit tota plenitudo diuinitatis realiter transfusa, &c.

2. Deinde, si, cum affirmant, Christum secundum humanitatem esse DEVM, omnipotentem, præsentem vbique, &c. aliud non intelligerent, quàm quòd Christus secundum humanitatem habeat plenitudinem diuinitatis & energiam verbi, ut per illam subsistat atque adeò quasi perficiatur extrinsecè: quo tunc obsecro colore probabilitatis inde possent colligere illud, quod in primis volūt? nempe Christum secundum humanitatem etiam esse præsentem vbique habereque maiestatem cum verbo diuino æqualem. Ita enim vbiquitatem diuinam siue omnipræsentiam humanitas Christi haberet, non ut ipsa esset vbique præsens, sed ut per eam perfectionem, quatenus re ipsa pertinet ad energiam & plenitudinem diuinitatis verbi, subsisteret, eatenusque ab ea perficeretur. Et quemadmodum Christi humanitas omnipræsentiam diuinam sic non habet nisi ratione subsistentiæ & diuinitatis VERBI, ad cuius plenitudinē pertinet: ita minimè inde sequeretur, Christum per ipsam etiam humanitatem esse vbique, sed tantum per diuinitatem. Quod & ex aliorum attributorum ratione confirmari perspicuè potest. Nam quia Christi humanitas diuinam infinitatē æternitatemque non habet, ut ipsa in se sit infinita & æterna, sed ut per eas perfectiones, quatenus re sunt idem cum verbo, subsistat:

Si loquendi modus Vbi-
que-
ritur de vni-
uersali
sensum ali-
qui seruum ha-
beret, ne secun-
dum apparen-
tiam quidem
possint inde
colligere Vbi-
quitatem.

sistat: item quia ne sic quidem eas perfectiones habet nisi ratione subsistentiæ verbi, & diuinitatis, cuius sunt attributa: ob eam rem sit ut Christus secundum diuinitatem duntaxat, non autem secundum ipsam etiam humanitatem sit æternus & infinitus. Eandem ob causam neque sensus ille verborum istis esset villo modo satis, ut humanitatem absolutè diceret ad æqualitatem maiestatis cum Verbo euectā esse. Ita enim maiestatem Verbi habet, non nisi ut per ipsam quasi extrinsecè perficiatur secundum subsistentiam hypostaticā. Ex quo minimè sequitur ut ipsa humanitas sit æqualis aut eiusdem cum Verbo maiestatis. Quemadmodū, quia cum dicimus, corpus est animatum; sensus non est, corpus esse, sed habere animam eiusque energiam, à qua perficiatur: minimè licet ex ea recolligere, corpus esse æqualis perfectionis cum anima.

Denique non illud solum istos velle, ipsorum confessione manifestū est. Dissertis enim verbis Schmidelinus ex sua atque ex Lutheri sententia ponit, propositionibus istis; Hic homo, demonstrato Christo, est Deus, omnipotens creator &c; significari quòd Deus & homo sint VNVM & IDEM, & quidem in eo sensu quo à Scholasticis Doctoribus id negetur, nempe formaliter, id est, secundum formas significatas per subiectum & prædicatum eiusmodi propositionum. Atque ob id etiam sæpe inculcāt & repetunt, Christum secundum humanitatem non alia omnipræsentia aut omnipotentia, sed eadem ipsa omnipræsentia & omnipotentia diuina vbique præsentem & omnipotentem esse, &c.

Sentiunt igitur totam plenitudinem diuinitatis Verbi sic esse realiter communicatam naturæ assumptæ, ut propositiones illæ Christus homo est Deus, omnipotens, &c. identicè quoque (ut in Scholis loquimur) quamuis non nisi arcano & ineffabili modo, quem hypostaticum vocant, sint veræ, etiam secundum significatas formas per prædicatum

In Repet. VII.
prop. 42. &c.

tum & subiectum. Quare cum dicunt, hominem Christum esse secundum humanitatem illa diuina non existendo sed habendo ipsa: Item naturam assumptam non esse aut fieri naturam diuinam, sed manere & constare vtriusque naturæ proprietatem ac differentiam saluam: Cum, inquam, hæc notant, suæque sententiæ his atque similibus modis cauent; nisi secum ipsi manifestè pugnent, tantum prohibere volunt, ne Christus secundum humanitatem assumptam esse intelligatur illa diuina aut essentialiter sicut DEVS est illa; aut physicè seu subiectiue, quasi in humanitate insint illa diuina tanquam accidentia in subiecto; aut denique modo aliquo naturaliter intelligibili. Quin sit autem CHRISTVS secundum humanitatem vnum quiddam & IDEM cum illis diuinis arcano aliquo & ineffabili modo, non negant: imò fateri eos apparet, vt demonstrauimus tum ex ipsorum disputationis Scopo, & contentione nobiscum, tum ex his quæ scribunt ipsi aperte. Neque verò vnitate hîc aut identitate tantum compositionis eiusdem personæ, quam Scholastici etiam asserunt, contenti sunt: sed aliâ nescio quam vnitate omnino & identitatem arcanam & ineffabilem inter hæc humana & diuina, sicut ostensum est, comminiscuntur.

Ergo quod isti de cōmunicatione reali plenitudinis diuinitatis Verbi, & vsu enunciationū, quibus diuina de Christo affirmantur, dicunt; id propter sententiam absurdam, quam vocabulo cōmunicationis & affirmationis eiusmodi subiiciunt, reijci debet à nobis. Ne autem doctrinæ commentum & falsum & valde obscurum ipse obscurè refellam; modo & verbis in argumentando contra vanitatem hanc vtar, quæ sunt & argumentantium vsu trita, & ad argumentandum maximè accommodata. Sic igitur rationem primam concludo:

I. Fal.

I. Falsum & hæreticum est dogma illud, quod modum vnionis duarum Christi naturarum ponit pugnantem cum hac fidei confessione edita in Calcedonensi Concilio: CRE-
dimus IESVM CHRISTVM Dominum vnigenitum in duabus naturis inconfusibiliter, inconuertibiliter, indiuisibiliter, inseparabiliter agnoscendum: NULLA naturarum differentia sublata PROPTER vnionem, sed salua MAGIS vtriusque naturæ proprietate.

Sed dogma Vbiquetarium, cum affirmat ineffabili & arcano modo Christum secundum humanitatem esse Deum, omnipotentem &c. manifestè ponit vnionis modum pugnantem cum hac confessione fidei.

Ergo dogma falsum & hæreticum est.

Maior propositio sine omni dubitatione verissima est, & planè extra controuersiam, cum illa confessio in celeberrimo Concilio, ac vno ex quatuor Ecclesiæ præcipuis edita, ab omnibus etiam Aduersariis tãquam verbo Dei omnino cōsentanea summo cōsensu recipiatur. Et adeò quidem vt ipse Schmidelinus, recitata illa Cōcilij sententia, anathema palà dicat iis qui contra sentiunt, id est, sibi & suis collegis.

Minorem autè probo. Quoniam quæstio illis tēporibus hæreticorum importunitate excitata fuit, qualis assumpra natura per vnionem cum diuino Verbo euaserit, non quidè essentialiter, id est ex se, neq; physicè aut subiectiue (hoc enim in cōtrouersiam minimè veniebat; cum nemo ignoraret nō potuisse his modis esse nisi talem qualis est natura ceterorū hominū) sed ineffabili arcanissimoq; modo, quæ isti hypostaticum siue psonalem vocant. Ita cum Cōcilium definit, per VNIONEM non fuisse sublata differentia naturarū sed vtramq; MAGIS mansisse inconfusam &c; hoc vtiq; definit, incarnationis mysterio minimè factū esse, vt arcano aliquo ineffabiliq; modo, q̄ diuina sunt, de Christo homine secūdū humanitatem

C 2

affir-

Concil. Calced. act. 5. in 2. conf. fid. Repetitur ex Niceen. I. & Constan. I. & Eph. I.

In Repet. VII.

NOTA.

Quomodo in Concil. Calced. dñata sit Vbi. quetariū opinio.

affirmari queant. Hoc enim est utramque naturam mansisse inconfusam, de humana natura solum affirmari posse, quæ sunt humana, & de diuina quæ sunt diuina: neque per vnionem ineffabili modo (de quo ut dixi quæstio erat) Christum secundum humanam naturam esse illa quæ sunt diuina. Sic etiam cum statuit Concilium ibi, spectata etiam vnitate personali Christi, permansisse MAGIS saluam vtriusque naturæ proprietatem; certè statuit, factum minimè esse ut arcano ineffabili modo vnionis, quæ diuinæ naturæ erant propria, fierent cum natura assumpta communia.

Sed hinc necesse est Schmidelinum audire, qui in postrema sua repetitione VVirttembergica miserabiliter sanè explicare nititur, quemadmodum attributa diuina non desierint esse diuinæ naturæ propria, licet fuerint cum assumpta natura ineffabiliter communicata. Non enim, inquit ille, communicata sunt ideo alteri alicui supposito: cum natura non sit alter (nota lector) sed altera. Ideo λόγος, inquit, cum naturæ assumptæ communicat quod sibi proprium est, non desinit eius proprium esse, nec alteri communicat: cum natura assumpta non sit se ipsa persona vel à persona ἁλὼς separata. Hactenus iste. Quem admiror profectò fuisse tam cæcum ut non viderit quid propriè Patribus in illa Concilij definitione propositum fuerit. Agebant enim illi contra parentem istorum Euthicheten, qui cum nihil minus quam alterum in Christo suppositum, cui diuina attributa communicarentur, poneret, sed maximè vnitatē diuinæ Christi personæ confiteretur: naturas duntaxat cōfunde-
bat. Ita cum Patres proprietates naturæ diuinæ mansisse saluas definiunt, non tam suppositū alterum, quam alterā inprimis naturā, nempe assumptam, ab illarū proprietatum cōmunionē excludunt. Præterea cum proprietates ad naturam potissimum spectent, ipsiq; primò conueniant, & per illam

In Repet. VVirt.
propos. 152. &
153.

Non respondet
Vbiquetarij sa-
tis ad Concil.
Calced.

illam supposito: ideo inprimis proprietates sunt & dicuntur, quia cōmunes non sunt alteri naturæ, vnde consequitur ut neque conueniant alteri supposito. Perspicuum est igitur istos cum illa Calcedonensis Concilij definitione pugnare, cū cōtendunt attributa diuina alteri naturæ cōmunicata esse, nempe humanæ, sic ut Christus secundum illam etiam verè sit atque affirmetur esse Deus, omnipotens, vbique præsens &c. Atque hoc sit nostrum primum argumentum.

II. Falsum & hæreticum est dogma illud, quod modum vnionis sic assignat, ut propositiones, omnino & propriè contradictorias, arcano & ineffabili modo veras esse admittat.

Tale est autem hoc Vbiquetarium dogma.

Quare dogma falsum & hæreticum est.

Maior certissima est. Nam contradictio, si omnino contradictio est, nullo modo, ne ineffabiliter quidem potest esse vera. Et hanc vim habet axioma illud omnium consensu receptum, cōtradictionem non esse rem cuiusmodi, quæ per vllam potentiam, etiam diuinam & supranaturalem, aliquo modo constare possit. Atque ita modus vnionis, qui contradictionem, etiam ineffabilem, contineat, erit & contra veritatem apertè falsus, & contra fidem, ex qua constat hoc mysterium esse possibile, manifestè hæreticus.

Minora autem ostenditur. Primum enim vltro nobis dant isti, veras esse ineffabiliter propositiones illas affirmatiuas: Christus secundum humanitatem est Deus, est omnipotens, &c. Et tamen retenta eadem ratione subiecti, hoc est, Christi secundum humanitatem, & prædicati, id est, Dei, omnipotentis &c; atque etiam copulæ, ut vocant, id est, verbi EST, ut scilicet denotet vnitatem & identitatem, quam isti arbitrantur ineffabili modo hinc existere inter id prædicatum & subiectum: retenta inquam ratione omnium istorum; certissimum & lumine naturali, & scripturæ quoque^d testimoni-

Quomodo incedant
Vbiquetarij in contradic-
tionem.

id Pbiūq; Chri.

is est, neq; ab istis negari potest, simul etiā veras esse has propositiones negativas: Christus secundū humanitatem nō est Deus, nō est omnipotens & id est alia quādā res est à Deo secundū diuinitatē & omnipotentia & c. Admittit igitur vel admittere certē cogitur illud dogma veras esse simul propositiones quæ propriē sint cōtradictoriæ, id est, in quib⁹ affirmetur & negetur idē prors⁹ de eodē, vtrobiq; secundū idem. III. Absurdum & hæreticum est dogma illud, ex quo necessaria & firma consequentiæ forma consequuntur hæretica & absurda multa.

Est autem eiusmodi dogma Vbiquetarium.

Dogma igitur absurdum & hæreticum est.

Maiores probatione nō indiget. Minorem probabo. Quoniam primò sequitur in Christo neque diuinam neq; humanam naturam esse aut fuisse ynquam. Quod enim est vnum & idem cum humana natura, non est verē natura diuina. Nam natura diuina prorsus est aliud quiddam à quacunque natura creata. Neque potest vilo arcano modo cum re creata vnum & idem esse arcano etiam modo, quin amittat suum esse: Siquidem eo ipso quo est, differt & est aliud quiddam à quocunq; altero. Quare cum isti affirmant Christum secundū diuinitatem & humanitatem suam vnum quiddam & idem ineffabili modo esse; diuinam certē Christi naturam ineffabiliter, id est vanissimè & insipienter, suo esse expoliant. Ac pari modo probatur idem de natura humana. Nam quod est vnum quiddam & idem cum natura diuina, non est verē natura humana. Sed opinione istorum ineffabiliter factum est vt Christus secundū naturam assumptam sit vnum & idem cum natura diuina. Factū igitur ineffabiliter est vt illa assumpta natura non sit verē natura humana. Hæc enim & ipso suo esse aliud quiddā à quocunq; creato vel increato est, & eiusmodi prorsus est, vt ipsius TOTARES atq;

ra-

ratio vno quoddam genere & vna differētia finiatur, nempe, animal rationale. Si quid verò eiusmodi est vt vnū & idem sit cū natura diuina & infinita; hui⁹ certē TOTARES atq; ratio nō clauditur atq; definitur vno certo genere & differētia vna.

2. Deinde ex isto dogmate sequitur, Christū secundū humanitatem suam authorem extitisse suæ humanitatis. Quoniam istorum iudicio Christus per humanitatē suam omnino comunicat omnibus & attributis & operationibus diuinæ naturæ propriis. Ex his autem operationibus vna sine dubio fuit illa effectio humanitatis, qua modo quodā suo Deus quoq; fuit autor illius, sicut ceterarum omnium rerum. Item quoniam per id fuit Christus author humanitatis suæ quo est omnipotens siue vnum & idem cum omnipotentia seu omnipotente quatenus omnipotens. Quidquid enim omnino sit, proficiscitur ab omnipotente & omnipotentia, atque adeo ineffabiliter etiam ab eo quod ineffabiliter vnū & idem est re ipsa cum omnipotentia. Est autem Christus, vt illis placet, secundū humanitatem suam omnipotens ac vnum & idem cum omnipotentia ineffabiliter. Christus igitur per humanitatem suam ineffabiliter extitit humanitatis suæ author. Sed formemus argumentum etiam hoc modo: Qui omnipotens est, facere potuit, per id quo est omnipotens, quidquid omnino factum est aut fieri potuit. nam hæc est vocis notio. Christus autem per humanitatem suam omnipotens ineffabiliter est, & quidem eadem ipsa omnipotentia diuina, vt isti dicunt. Potuit igitur per humanitatem suā facere & pducere ineffabiliter ipsam suā humanitatem; vt quæ vnum quiddā est ex his quæ facta sunt, & fieri adeo potuerit. Quo quid obsecro cogitari potest absurdius.

3. Sequitur, Christum secundū humanitatem suam ante suam humanitatem extitisse. Quoniam affirmant isti, eum secundū humanitatem quoque esse æternum. Id autem

Humanitas
Christi à seipsa
facta secundū
istos.

Absurdum vbi
quetariorum
ineffabile.

Humanitas
Christi ante se
ipsam extitit,
secundū istos.

tem

Quomodo in-
citant in ab-
surda.

Diuina & hu-
mana natura
Christum expo-
sunt Vbi que-
tarij.

tem æternum est quod nunquam non est, quodque ideo antecedit omne temporale. Est autem Christi humanitas res quædam initium habens in Virginis utero ex tempore. Ita si Christus per humanitatem hanc suam ineffabiliter æternus est; per humanitatem suam ineffabiliter extitit ante suam humanitatem.

*Christum neq;
passum neq;
mortuum aut
sepultum esse,
iuxta nonnullum
symbolum ubi-
querarium.*

4. Sequitur, Christum secundum humanitatem neq; pati neque mori potuisse, atque adeo neq; passum neq; mortuum esse. Hoc ita probo. Quoniam licet isti concedant, humanitatem illam fuisse physicè & naturaliter mortalem atque passibilem: contendunt tamen eandem humanitatem, seu Christum secundum illam beneficio & gratia unionis fuisse ineffabiliter immortalem atque impassibilem. Et quidem, quod fateri eos oportet, longè excellentius quàm sint beati homines post communem resurrectionem futuri Dei beneficio immortales & impassibiles; licet alioqui physicè atque ex natura sua impassibiles & immortales non erunt. Ponunt enim isti Christum secundum humanitatem ineffabiliter impassibilem & immortalem esse eadem ipsa impassibilitate & immortalitate diuina. Quod longè maius atque excellentius est, quàm impassibilem & immortalem esse gratuito dono à diuina immortalitate distincto, quomodo immortales & impassibiles erunt beati, qualecunq; tandem donum futurum sit illud. Nunc ita rationem conficio. Licet beati homines post resurrectionem, si physicè atque ex natura tantum sua considerentur, passibiles & mortales erunt: tamen quia gratuito beneficio immortales atque impassibiles sunt futuri; neq; pati in natura sua quidquam, neque secundum illam mori poterunt. Multò igitur minùs Christus, etsi naturaliter & physicè mori & pati potuerit; vel pati quidquam omnino in natura sua, vel secundum illam mori absolute potuit, cum dono fuerit longè excellentior inem-

NOTA.

ri, nempe ipsa immortalitate & impassibilitate diuina, impassibilis & immortalis. Hoc enim gratuita atq; addita, ut sic appellem, impassibilitas & immortalitas præstat naturæ suapte alioqui conditione passibili & mortali; ne naturalis hæc ipsius conditio sufficiat unquā ac faciat ut aut intereat aut aliquid re ipsa patiatur. Atque id cum Beatis præstitura sit illa ipsorum futura immortalitas; qui negare Aduersarij poterunt, idem præstitisse Christo suam, id est, diuinam immortalitatem, si omnino per illam fuit secundum humanitatem, ut contendunt, immortalis?

Certè nobis non elabentur hoc loco, si excipiant atque respondeant id, quod absque vlla prorsus vel rei ipsius vel opinionis suæ intelligentia, verbis tantum inanissimis notant: nempe fuisse quidem à momento incarnationis Christum secundum humanitatem præditum immortalitate & aliis diuinis attributis: sed eorum vim tamen ante resurrectionē nō usurpasse, imò repressisse quodammodo & texisse forma serui. Proinde mori & pati potuisse. Puderet autē istos maximè sic dicere, si de diuinorum attributorum differentia & ratione quidquam omnino intelligerent. Quod enim inquirunt, CHRISTVM secundum naturam humanam attributa diuina habuisse, neque tamen illa usurpasse, potest id quidem utcumque intelligi de aliquibus attributis, quorum vsum, & quasi actum secundum ab eorum ratione licet distinguere, cuiusmodi est in primis diuina potentia: de omnibus autem attributis vniuersè, ne dici id quidem sine insigni stultitia potest.

Nam quædam attributa diuina sunt eiusmodi, ut eorum propria ratio in quodam quasi vso & tanquam actu secundo sit posita. Cuiusmodi est omnipræsentia, & omniscentia. Vbiq; enim locorum DEVM præsentē adesse, quasi quidam vsus & velut actus secundus ipsius immensitatis est.

*In repetit.
Vlt. propos.
108. 109. 191.
192. & seq.*

Non omnia attributa diuina sunt eiusmodi, ut possint haberi & tamen nō usurpari.

Id declaratur.

est. Sic etiam omnia Deum cognoscere atque scire, usus quidam est intelligentiæ diuinæ. Vt manifesta certè sit Schmi-
delini & collegarum inscitia; qui cum contendant omni-
præsentiam siue ubiuitatem diuinam ac attributa reliqua
ab incarnationis momento communicata realiter fuisse
naturæ assumptæ: negant tamen Christum ante resurrectio-
nem usurpauisse omniscientiam hanc & ubiuitatem, neque
concedunt, ipsum ante id tempus cognouisse diem extremi
iudicii. Hæc istorum hominū annotatio plenissima est igno-
rantia atque absurditatis. Quoniam consistunt in usu quodam
eiusmodi attributa, sicut ostensum est. Ita sit ut à quo mo-
mento illa Christus habuit, ab eodem momento ipsa usur-
pauerit. Aut si aliquando non usurpauit; certè tunc non ha-
buit.

Præterea quædam alia sunt Dei attributa, in quibus, etsi
liceat utcumque distinguere eorum usum ab eorum ratione:
tamen ita necessariò eorum usus cum ipsorum ratione est
coniunctus, ut si quis separet, manifestè tollat utrū-
que, atque adeò delabatur ad contradictionem si velit al-
terum sine altero retinere. Atque ex his est in primis im-
mortalitas & impassibilitas, in quibus procedebat nostrum
illud argumentum. Dicere namque possumus, rationem
immortalitatis esse, non posse mori; impassibilitatis autem
non posse pati: Usus autem & velut actus secundum im-
mortalitatis esse non mori, & impassibilitatis non pati. Sed
si huiusmodi usus ab his attributis separet, ponasque rem
aliquam & passam & mortuam fuisse: necessariò sequitur
eamdem non fuisse immortalem & impassibilem, quia si
passa & mortua est; ergo pati & mori potuit; ergo impassi-
bilis & immortalis non fuit. Alioquin, si simul illam im-
passibilem & immortalem fuisse concedas; contradicto-
rias has propositiones duas simul concedes: Res eiusmodi

in na-

in natura sua pati tandem atque mori potuit; et, Res eius-
modi in natura sua neque pati omnino neque mori potuit.
Hoc enim est rem esse gratuito Dei beneficio impassibi-
lem & immortalem; ut scilicet non possit omnino in natu-
ra sua pati tandem & mori; id impediens, sicut supra do-
cuius, immortalitate & impassibilitate gratuita. Qua-
re infirmum & miserum est illud istorum perfugium: ne-
que aliud quam inscitiam suam, & ipsam causam simul pro-
dunt, cum de attributis diuinis vniuersè pronunciant, illa
quidem à principio Christum secundum humanitatem ha-
buisse: non autem usurpasse. Usurpauit enim certè plera-
que, & in his maximè impassibilitatem & immortalitatem
semper, si semper hæc habuit. Ac proinde rectè contra istos
conclusimus ex eorum delira opinione esse consequens, ut
Christus neque passus neque mortuus fuerit.

Sed in mentem hæc mihi venit optare ut respondeant
CHRISTVM immortalitatem habuisse, non ut non posset
mori, sed tantum ut posset etiam non mori. Hoc si dicant,
primum sententiam suam ipsi funditus euercent. Nam si
ita est, non igitur CHRISTVS secundum humanitatem præ-
ditus fuit illa eadem immortalitate & iisdem ipsis attribu-
tis, quibus DEVS; neque fuit adeò in assumptam naturam
omnis effusa plenitudo diuinitatis. Nisi fortè ignorant
DEVM immortalitate eiusmodi præditum esse, ut non mo-
dò possit non mori, sed etiam ut nullo modo mori possit.
Deinde posset non mori, propriè quidem immortalitas non
est; sed non posse mori, id verò est esse verè immortale. Qua-
re cum Christum secundum humanitatem aiunt fuisse verè
& quidem ipsa immortalitate diuina immortalem, ita ne-
cessè est intelligant.

Sed non usurpauit, inquiunt, istiusmodi immortalita-
tem. Hoc iam antè manifestissima ratione confutatum est,

D 2

ac po-

Nō possunt Ad-
uersarij defen-
dere articulum
de Christi mor-
te & passione,
nisi ubiuita-
tis fundamen-
tum abiciant.

Repet. Vlt.
prop. 195.

Si Christus cum
hic viveret, im-
mortalis fuit,
non potuit im-
mortalitatem
non esse.

ac potest aliter etiam ex ipsa istorum assertione non minùs euidenter confutari. Ipsi enim affirmant, *TOTAM* plenitudinem diuinitatis, quæ non modò attributa, verùm etiam operationes omnes diuinas, & quidquid omnino est in Verbo, contineat, assumptæ naturæ realiter cõmunicata fuisse. Habuit igitur assumpta natura semper, vt attributa, sic etiã operationes atque vsus eos omnes attributorum, quos habet ipsum Verbum diuinũ. At Verbum nunquã non immortalitate vsum est. Nunquam igitur Christus secundum assumptam naturam immortalitatem non vsurpauit. Hic certè, nisi de sententia desistant, difficillimè se isti extricabunt. Nam si omnem omnino plenitudinem diuinitatis Verbi in humanitatem esse transfusam volunt, non magis vilius attributi operationem aut vsum ab ipso attributo separare in humanitate poterunt quàm in Verbo; etiam si alioquĩ tale sit aliquod attributum in quo liceat vsum illius ab eiusdem ratione quoquo modo intelligentia nostra, vt antè dicebamus, distinguere. Sed prolixum esset absurda persequi omnia quæ isti propter opinionis peruersitatem compelluntur suscipere.

III. Quoniam autem fieri potest, vt isti, nescientes quæ loquuntur, aut de quibus affirmant, negent nobis, propositiones illas, Christus secundum humanitatem est Deus, omnipotens &c. eam habere sententiam, quam suprà ex istorum verbis & disputatione, habere ipsorum opinione, conuicimus; optionem illis damus, vt quod malint eligant. Nam si quidquam omnino de opinione sua intelligunt, & non tantum iactant nuda verba, alterutrum necesse est cõcedant affirmari significariq; adeò propositionibus illis: Scilicet, vel Christum secundum humanitatẽ esse planè vnum quiddam & idem, licet ineffabiliter, cum diuinis illis attributis; vel Christum certè secundum humanitatem habere solum

Non habet illũ exitum opinio istorum.

olum illa diuina, vt sine vlla vnitate & identitate etiam ineffabili, per illa tantummodò quasi extrinsecè perficiatur humanitas atque subsistat in Verbi persona. Neque poterunt nisi sint planè ignorantes hie respondere, affirmationem illam diuinorum de Christo secundum humanitatem, neutrum istorum habere sensum, sed alium arcanum planè & ineffabilem de quo nihil omnino explicare ac dicere nobis possint, nisi fortè hoc tantum, quod etsi ipsi sensum illum non intelligant, talis tamen sit vt ex illo bene concludi possit humanitatem Christi esse vbiq; . Primùm enim, si ita respondeant, interrogandi sunt, quomodo, si arcanum illũ sensum ipsi non intelligunt, intelligere tamen et asseuerare possint ex illo se bene concludere humanæ Christi naturæ vbiuitatẽ? aut in quo loco sacræ scripturæ bonitatem eius consequentiæ, cuius rationem ipsi reddere non possint, reuelaram habeant? Deinde ne ad latebras eiusmodi sensuum fictitiorũ confugere isti possint, docendi erunt, quæ ratione meritiò dici soleat, & quid sit, mysteria diuina esse arcana & ineffabilia. Quamuis enim intelligentia nostra in hac vita penetrare penitus ad mysteriorum vsq; rationem propriam & (vt sic dicam) vltimam nequaquam valeat: si quid tamen verbis & oratione de diuinis rebus verè & citra temeritatem efferimus, necesse prorsus est, vt communis saltem aliqua notio, siue propriè siue figuratè significata verbis, ad res ipsas diuinas verè accommodari possit. Quid enim censeremus, si quis, exempli causã, diuinas personas non tres tantum sed septem esse affirmaret, neque id tamen secundum vsitatam & cõmunem notionẽ nostram septenarij numeri, sed secundum aliam quandam septenarij rationem prorsus arcanam & ineffabilem verum esse contenderet? Hic certè insigni atque arcana quadam laborare stultitia & infania iudicaretur. Omnino abdita mysteria enuntiãdo occultum aliquid,

Quatenus sine ineffabilia diuinam mysteria.

nos docet fides; neq; eorum rationes proprias & ultimas distinctè penitus & clarè nobis ostendit. Sed cum his assentimur, notionibus nostris utamur, necesse est; vel verba tantum inaniter ore sonabimus, nihil mente credemus. Quod præclarè mihi beatus Augustinus indicauisse videtur ubi sic scripsit: Credimus Dominum nostrum IESUM Christum natum de Virgine quæ Maria vocabatur. Quid sit autè virgo, & quid sit nasci, & quid sit nomen proprium, non credimus sed prorsus nouimus. Atque etiam ibidem: Cum dicimus, inquit, & credimus esse trinitatem, nouimus quid sit trinitas, quia nouimus quid sint tria.

Postulamus igitur iam ab Aduersariis, ut iuxta hanc doctrinam, quæ sine omni certè dubitatione vera est, nobis indicent communem saltem aliquam notionem illius affirmationis, qua de Christo secundum humanitatem enunciant diuina. Nam cum alterum de altero in aliqua enunciatione affirmamus; secundum comunissimas & vsitatas Verbi notionem, alteruter solet esse sc̃sus. Aut enim significamus, subiectum & prædicatum enunciationis, secundum formas per utrumq; significatas, esse vnum quiddam & idem: aut subiectum certè habere tantummodò aliqua ratione formam significatam per prædicatum. neq; præterea ullam aliam communem habet notionem affirmatio, seu verbū EST, quo subiectum & prædicatū enunciatione copulamur. Proinde, quando isti affirmant & dicunt, Christum secundum humanitatem esse personam diuinam, esse Deum, esse omnipotentem, & reliqua, quibus plenitudo diuinitatis cōtinetur: necesse est, sicut antè argumentari cœpimus, alterutrum esse affirmationis eiusmodi sensum. Scilicet, vel Christum secundum humanitatem esse vnum & idem, tametsi ineffabiliter, cum persona diuina, & cum Deo &c; vel certè secundum humanitatem habere tantum personam diuinam subsistentiam ac plenitudinem diu-

Examinatur
Aduersario-
rum assertio.

diuinitatis ut per hæc quasi extrinsecè, id est absq; identitate, perficiatur & subsistat; constituaturq; eat enus vna persona ex vtraque natura.

Et si verò multis argumentis supra euicerimus, priorem istos sensum, nisi desententia desistant, & secum ipsi pugnet, retinere debere; tamen ne queri possint, optionem illis, ut dicebam, denuò damus, ut quem malint sensum ex his duobus eligant. Si, ut inconstantia notam effugiāt, in priori sensu persistent, omnibus illis argumentis manifestè reuincuntur, quæ contra vanissimum id signum hactenus fecimus. Si verò absurdis, quæ in eorum opinione patefecimus, deterriti, dicant se alterum illum sensum posteriorem tantummodò velle; in vanum laborauerunt, cum tam operosè hactenus in vnione hypostatica quæsiuerunt præsidium Vbi quitatio dogmati, quod fuit illis in hac omni disputatione propositum. Ita enim (quod supra etiam docui) diuinam omnipresentiam Christus secundum humanitatem habuerit, non ut secundum humanitatem ipsam vbique locorum sit præsens, recipiarq; adeò secundum humanitatem prædicationem (ut ita dicam) Vbiquitatis: Sed ut per eam perfectionem diuinam, quatenus à subsistentia Verbi non differt, subsistat & perficiatur hypostaticè secundariò, sicut supra notabamus. Quemadmodum, neque æternitatem diuinam aut infinitatem Christus in eo sensu secundum humanitatem habuerit ut ipse secundum humanitatem etiam sit infinitus et æternus: sed ut per eas perfectiones, quatenus res ipsa sunt idem cum subsistentia Verbi, hypostaticè subsistat, saltem secundariò, eius humanitas. Sic enim nihil minus inde consequetur, quam humanitatem Christi prorsus esse æqualis aut eiusdem maiestatis cum diuino Verbo, ut illi contendunt.

Habe-

Habebit enim ita rotam verbi perfectionem & energiam tantum ut per illam quasi extrinsecè perficiatur & cōpleatur hypostaticè. Quod minimè satis est ut ipsa humanitas sit eiusdem aut æqualis cum Verbo perfectionis. Nam & corpus, ut suprà quoq; obiciebā, omnem perfectionem & energiam animæ quodam modo & ratione habet: sed quia eam tantum habet, ut per illam extrinsecè perficiatur & quasi compleatur ad constituendum vnam substantiam seu essentiam; minimè propterea æqualis aut eiusdem perfectionis est cum anima ipsa.

Præterea non arbitror istos concessuros esse se hactenus disputatione hac tota, de vnione hypostatica, de nominibus tantum & modo loquendi, tanto præsertim cum detrimento sui nominis & existimationis pugnavisse. At si sensum illum posteriorem tantum indicare, quod ad rem ipsam attinet, voluerunt, de verbis tantum incauti & imprudentes certarunt. Quis enim vnquam Theologorum negavit ipsis, plenitudinem diuinitatis atque energiam Verbi fuisse realiter assumptæ naturæ communicatam, non ut assumpta natura sit illa, sed ut per illam hypostaticè subsistat? Nullus omnino. Imò omnes id ipsum, ut claris testimoniis superius docui, vno ore fatentur. Quanquam non potest quidem hæc ipsa sententia nisi ineptè & temerè (ut initio etiam aiebam) significari propositionibus illis quas isti usurpant, scilicet, Christus secundum humanitatem est persona diuina, Deus, omnipotens &c.

Quocunque igitur isti se vertant, constricti tenentur. Neque mouere debet, quod iam hunc iam illum esse opinionis suæ sensum indicare videantur. Sic enim se res habet, ut ipsimet, quæ loquuntur, penitus non intelligant, ac multò minùs constanti aliqua ratione declarare possint. Ita fit, ut siue hoc, siue illud voluerint, sæpè numero videri possint pugnare

*Neq; explicare
neq; defendere
sententiam su-
am possunt vbi-
questarij.*

gnare secum, neque consequantur id vlla via quod sibi proposuerunt. Nam si priori modo & sensu intelligant, tolerant veritatem vtriusque naturæ, & consequenter non ob-
tinent, Christum secundum veram humanitatem esse vbi-
que. Si autem intelligant modo posteriori, nihil magis vel
vbiquitatem humanæ Christi naturæ vel æqualitatem ma-
iestatis eius cum diuino Verbo probare inde possunt, ut est
ostensum.

V. Haud dissimili ratione conuelli potest, quod aiunt, ne-
que diuinitatem excludendam esse à subiecto propositio-
num illarum: Deus est homo, passus, mortuus &c. Quid em̃
istiusmodi affirmatione (Deus secundum diuinitatem est
homo) sibi volunt? Si Deum & hominem formaliter, hoc
est, secundum diuinitatem & humanitatem ineffabiliter
vnum & idem esse significant: in errorem delabentur Euthi-
chianorū Acephalorum, qui sic desipuerunt, ut ipsam diui-
nitatem Christi affirmarent & passam & crucifixam fuisse.
Nam si ineffabiliter vnum & idem cum humanitate diuini-
tas est; ineffabiliter certè Christus in ipsa fuerit re ipsa passus,
hoc ipso quod passus est in humanitate. Et quid aliud ob-
secro significat, Deus secundum diuinitatem est mortuus &
crucifixus, quàm quod mortuus & crucifixus sit in ipsa etiā
diuinitate? At illam ipsi propositionem apertè concedunt,
cū diuinitatem à subiecto excludi debere negant. Tum
alia sequuntur absurda de quibus est dictum suprà. Si autem
sententiæ illos propriæ nunc pudeat, seque non aliud velle
dicant quàm quod Christus secundum diuinitatem habeat
sibi hypostaticè vnitam humanitatem, in qua sola mortuus
& crucifixus sit: sententiam certè quam nemo negavit ine-
pto ac temerario loquendi modo explicat, & circa quæstio-
nes pugnascq; verborum languent, quod vicio vertit, & me-
ritò, Diuus Paulus.

*Quomodo po-
nant diuinita-
tem ineffabili-
ter esse passam.*

VI. Accedit, quod, ut apparet ex dictis, istorum sententia adeo cum veteribus erroribus consentit, ut etiam phrasim videatur esse prorsus illa eadem quae iam olim in veteribus haereticis est ab Ecclesia cum subiecto sensu damnata & anathematizata. Hoc apparet ex his testimoniis. Hieronymus: Illorum, inquit, execramur etiam blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur, a tempore susceptae carnis, omnia quae erant diuinitatis in hominem commigrasse, & rursus quae erant humanitatis in Deum esse transfusa. Ut quod nulla vnquam haeresis dicere ausa est, videatur hac confusione utraq; exinanita substantia, Deitatis videlicet & humanitatis, & a proprio statu in aliud esse commutata. Haec ille. Quae sunt voces & sententiae item istorum. Leuissimum enim est quod excipiunt, se physice & essentialiter, quae sunt diuina, non attribuerentur assumptae. Sic enim neq; ullus veterum haereticorum attribuit, sed ineffabili quadam & arcana communicatione, quam Ecclesia damnat, ut supra disputauimus.

In quinta etiam Synodo sic inter alia legitur: Si quis dixerit, secundum operationem vel secundum aequalitatem honoris vel secundum auctoritatem, aut effectum, aut virtutem, vnitionem Dei Verbi ad hominem factam esse, anathema sit. Tum in Ephesina Synodo: Non potest vnire naturas (vnitate hypostatica) sola dignitatis aut potestatis aequalitas. Ita ibi. Quod est rectissime dictum. Nam si diuinæ personae, quae essentialiter etiam eiusdem numero naturae, potentiae, & maiestatis sunt, non eo ipso tamen hypostaticè vnitate esse intelligi possunt; quanto minus communicatio & aequalitas quam isti fingunt, maiestatis & potentiae assumptae naturae cum natura diuina, continebit propriam rationem vnionis hypostaticae vtriusque naturae? Errant igitur & repugnant doctrinae sanae Aduersarii cum per aequalitatem maiestatis, ut supra demonstraui, hypostaticam

hanc

hanc vnionem describunt. quod damnat Ephesina Synodus.

Neq; verò quidquam ipsos hoc loco iuuat, quod eam aequalitatem ponunt etiam existere ex reali quoq; communicatione personae Verbi eiusq; substantiae cum assumpta natura. Hoc enim non ideo docent ut ex persona & substantia Verbi aliquam aliam rationem, praeter aequalitatem, deducant, in qua propriè constituent hanc vnionem; sed ut ita demum ostendant, assumptam naturam, per communicationem omnium omnino quae sunt in Verbo, euectam esse ad aequalitatem illam maiestatis, qua definiunt propriè rationem hypostaticae vnionis. Quare, licet substantiam Verbi inter cetera communicatam esse assumptae naturae dicant, eodem tamen relabuntur, ut scilicet hypostaticam vnionem propriè statuant in aequalitate maiestatis.

Qua sanè in re, & cum Synodo, ut diximus, Ephesina pugnant, & clarissime ostendunt, se minimè assertionem suam explicare modum ipsum hypostaticae siue personalis vnionis. Etenim cum in confessione Augustana professi sint; se personae vocabulum sic usurpare quomodo usurparum communiter est ab aliis Doctoribus; negare non debent receptam omnium consensu personae definitionem. Ut persona sit intellectualis naturae indiuidua siue incommunicabilis substantia. Id verò cum ita sit; quidquid de naturae assumptae aequalitate dicatur; quandiu tamen non exponitur quod natura humana sic à Verbo assumpta sit, ut per illius personalem substantiam sit reddita incommunicabilis, minimè ratio propria huius hypostaticae seu personalis vnionis aperitur. Quae causa est cur verissime in Synodo dictum sit, non posse vnire naturas solam dignitatis aut potestatis aequalitatem. Impingunt igitur Aduersarii planè in hunc locum.

E 2

Prae.

Non explicam
isti quomodo ex
vnione confirm-
ta sit una per-
sona.
In confess. Au-
gustana art. 2.

Ex Boetio lib. de
duab. naturis.

Syn. 5. cap. 4.

In Epistola ad
Nestor.

Præterea Monothelitarum error non ideo solum ab Ecclesia damnatus est, quoniam omnino negaret illi aliquam humanitatis Christi fuisse operationem creatam præter diuinam: Sed quoniam confusè ponebāt ipsam operationem diuinam fuisse quoque operationem humanæ naturæ, non tantum ut instrumenti, sed etiam ut formæ à qua item proficeretur ineffabiliter. Quamuis igitur isti creatas suas & physicas operationes concedant humanitati assumptæ, cōsentiunt tamen cum Monothelitis in eo quod asserunt, humanitatem verè & realiter communicauisse operationibus omnibus diuinis, non tantum ut instrumentum, sicut nos fatemur, sed arcanissimo quodam modo &c.

Conc. Bas. sess.
22.

Non est etiam ab hoc loco alienum quod in Concilio Basiliensi legimus. Etenim ex multis propositionibus cuiusdam Augustini de Roma, Archiepiscopi Nazareni, quas summo consensu Patres in eo conuentu damnauerunt, hæc una est: Humana natura assumpta à Verbo ex vnione personalis est veraciter Deus naturalis. Item hæc: Duæ naturæ in Christo humana & diuina æqualiter diliguntur à Deo, & æqualiter sunt diligibiles propter personam communem. Item hæc: Humana natura in Christo est persona Verbi. Quæ planè videtur istorum esse opinio, cum aiunt à subiecto illarum propositionum: Christus est persona diuina, Deus &c. nō esse excludendam humanitatem: Item naturam assumptam esse æqualis maiestatis cum diuina. Continuo enim sequitur, illam esse æqualis bonitatis & perfectionis cum natura diuina. Nam communicat, istorum opinione, omnibus Dei attributis, quibus diuina maiestas cōtinetur. Quod si æqualis perfectionis atque bonitatis est, æqualiter certè diligitur & est diligibilis à Deo, ut aiebat ille Augustinus de Roma.

QVÆ

QVÆ est igitur in Ecclesia tam multis modis damnata opinio, à nobis etiam tanquam execrabilis reicienda est; idque prorsus retinendum quod orthodoxa sententia de hypostatica vnione docet. Nempe, naturam humanam hoc esse propriè diuino Verbo hypostaticè vnitam quòd est per illius subsistentiam tanquam per terminum quendam substantialem à quo tanquam à sui quodam complemento dependet, reddita incommunicabilis atque adeò velut substantialiter completa. Hoc Ecclesia docet cum declarat vnionem istam fuisse secundum subsistentiam. Sic enim in Concilio secundo Constantinopolitano, atque etiam in Ephesina Synodo dicitur, Carni secundum subsistentiam vnitum est Dei Patris Verbum. Atque ut multa iam, quæ de hac re copiosè dici possent, præteream, cum etiam modum vnionis Diuus Augustinus mihi videtur subtiliter indicauisse, cum propter assumptæ naturæ dependentiam à Verbo in ea vnione, ita scripsit: Ipse est filius hominis qui & filius Dei. HÆRENDO enim ad vnitatem personæ filius hominis filio Dei, FACTA est vna persona, eademque filius Dei quæ & filius hominis.

Porro ex istiusmodi vnione rectè cōsequitur, illum eundem hominem & Deum, nempe Christum, esse & dici possetum diuinam tum humanam, id est, Deum & hominē, immortalem & mortalem &c: Sed ita tamen ut non secundum eandem naturam, vel diuinam vel humanam, vtriusque generis attributa de ipso affirmantur, sed secundum vnā & eandem personam, cui & diuina quidem ratione diuinæ naturæ, & humana ratione humanæ, simul conueniunt. Quæ est regula à sanctis Patribus tradita & ab omnibus Doctoribus orthodoxis necessariò recepta. Nam cum idiomatum siue locutionum vtriusque generis communicatio in eodem, ex re ipsa & ratione mysterij consequuta sit: ad illam eandem

Quid Ecclesia
de vnione doceat.

In Conc. Const.
tin. 2. cap. 4. Ephesino, Epist.
ad Nestor.

Aug. tract. 19. in
Ioann.

Quomodo diuina
& humana
tribuenda eadem
Christo.

NOTA.

rem referre atq; accommodare oportet idiomata vtriusq; naturæ, in qua re cōmunicant ipsæ duæ naturæ. Hæc autem res non est vna aliqua & eadem natura, sed vna duntaxat & eadem persona seu hypostasis Verbi. Ita fit vt diuersa idiomata vtriusque naturæ non aliqua vna natura, sed vna duntaxat persona siue hypostasi Verbi tanquàm communi subiecto communicare possint; cui proinde subiecto communiter quidem & indifferenter attribuuntur humana & diuina, sed non nisi secundum aliam tamen & aliam naturam.

In comm. 1. ad
Cor. 13.

Ergo rectissimè venerabilis Beda: Cùm aliqua, inquit, in scripturis de Christo dicuntur quibus demonstratur quòd Patre sit minor, (talìa sunt omnia humana) ea secundum humanitatem dicantur; cùm verò ea dicuntur quibus Patri demonstratur equalis, (talìa sunt omnia diuina) ea secundum quod Deus est, accipiantur. Et ante Bedam D. Augustinus: Cognita, inquit, ista regula intelligendarum scripturarum de filio Dei, vt intelligamus quid in eis sonet secundum formam Dei in qua æqualis est Patri, & quid secundum formam serui in qua minor est Patre, non conturbabimur, tanquàm contrariis & repugnantibus sanctorum librorum sententiis. In quam sententiam multa etiam differt in aliis locis eiusdem libri. Nec dissentit Gregorius Nazianzenus: Vno, inquit, capitulo moneo vt altiora ascribas diuinitati, humilliora autem naturæ humanæ attribuas, quæ ex parte nostræ infirmitatis assumpta est. Tum S. Ioannes Damascenus: Diuinitatem dicentes non de illa nominamus ea quæ sunt propria humanitatis: neque de carne prædicamus quæ sunt diuinitatis propria. Non enim dicimus Deitatem aut passibilem aut creatam: neque dicimus humanitatem increatam. At verò de hypostasi, siue ex vtraque (vt cùm dicimus Christum) siue ex altera natura (vt

Lib. 1. de Trin.
cap. 11. Vide etiam
eodem lib. ca. 7.
et 13.

In oratione de
filio.

Lib. 2. fide ortho-
do. cap. 4.

ra (vt cùm dicimus Deum vel hominem) eam nominemus vtriusque naturæ propria ei addicimus. Hactenus ille. Neque in re iam perspicua necesse habeo prolixè prætereà referre quæ similiter de hoc notant Athanasius, Ambrosius, Leo &c. Exponitur eadem sentiendi & loquendi regula in Concilio Hispalensi secundo, & asseritur eruditissimè ex scriptura sacra & ex S. S. Patribus. Contra hanc igitur regulam & orthodoxam doctrinam perspicuum est facere Sectarios, cùm vtriusque naturæ attributa de Christo indifferenter affirmant secundum naturam vtramlibet.

Sed ad eorum argumenta modò respondendum est. Quæ quidem sunt duplicis generis. Nam quædam ex nonnullis scripturæ & Patrum testimoniis, perperam à se intellectis; quædam ex ratione ducunt. Quod ad testimonia attinet, omnino nullum ex illis est quod non possit commodissimè conuenienterque orthodoxæ doctrinæ accipi aliquo ex quatuor modis.

Primò enim quarundam sententiarum, seu scripturæ seu Patrum, simpliciter est sensus, CHRISTVM omnino esse DEVM, omnipotentem, infinitæ maiestatis, æternum, atque æqualem Patri. Hæ sententiæ secundum regulam iam antè positam intelligi debent, vt scilicet quæ sunt eiusmodi attribuamus CHRISTO non nisi secundum diuinitatem. Huius generis sunt illa testimonia; Dominus noster IESVS CHRISTVS in gloria est DEI Patris. Et: Potestas eius potestas æterna. Si tamen de ea potestate hîc sermo est quam CHRISTVS habuit diuinam prorsus ab æterno. Iuxta illud: Clarifica me Pater claritate, quam habui apud te, priusquam mundus fieret. Vbi perspicuum etiam est, Christum de claritate maiestatis & gloria loqui quam habuit ab æterno non nisi vt DEVS.

Secundò,

Athanas. lib. 4.
contra Arian.
Ambros. lib. 2.
de fide ad Gra-
ecian. cap. 4.
Leo, Episto. 83.
qua est ad Pa-
læstinos.

Testimonia quæ
bui, abutuntur
Adversarij, al-
liquo ex qua-
tuor modis in-
telligi debent.
1.

Ad Philip. 2.
Dani. 7.

Ioan. 17.

Secundò, multorum etiam testimoniorum & scripturæ & Patrum sensus est, fuisse naturæ assumptæ, & quidem re ipsa communicatam personam diuinam, atque adeò plenitudinem diuinitatis. Sed id tamen ex orthodoxa sententia, quam initio explanauimus, ita intelligendum est, ut personam diuinam & diuinitatem, assumptæ naturæ attributâ esse agnoscamus, non ut ipsa natura assumpta, vel Christus secundum ipsam, quomodo isti temerè atque ignoranter finxerunt, sit diuina persona aut plenitudo diuinitatis, sed ut per illam hypostaticè subsistat. Atque hæc quidem planissima firmissimâq; ratione pleraq; testimonia ab istorum tenebris & deprauatione facillimè vendicantur. Nam huius generis sunt illa quæ cum primis vrgent: In ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et: Pater diligit filium & omnia dedit in manus eius. Et: Donauit illi nomen quod est super omne nomen &c. Et: Sciat ergo omnis domus Israël quia & Dominum eum & Christum fecit Deus hunc IESUM, quem vos crucifixistis. Et: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Et: Sedit ad dexteram maiestatis in excelsis. Si tamen in his postremis locis potestatem & dexteram cum Damasceno interpretemur gloriam & maiestatem diuinitatis. Nam Augustinus per hæc intelligit potestatem Christi regalem & iudiciariam summamque beatitudinem secundum Deum. Sed possunt & hæc si interpretationem Damasceni malint Aduersarij, de communicatione diuinæ etiam maiestatis ita ut explicatum est accipi; ut scilicet per illam subsistat assumpta natura. Diuinitatem autem eo modo datam esse post mortem & resurrectionem Christo scriptura sacra significat, non quia tunc primum illam secundum humanitatem acceperit; sed quia tunc manifestatum est vel certè tunc manifestari hominibus clarius cœpit, quod antè incarnationem acceperit. Vsi-

Ad Col. 2.

Ioann. 3.

Ad Philip. 2.

Act. 2.

Matth. 28.

Damas. li. 2. c. 2.

Aug. l. de fide & Symbolo. c. 7.

tata enim scripturæ sacræ phrasis est ut tunc etiam fieri res dicatur cum innotescit. neque id opus est prolixè confirmare cum necessario debeat etiam ab aduersariis admitti: nisi velint primum post passionem & mortem Christi, peractum fuisse mysterium incarnationis, quo illa humanitas ad cōmunicationem cum diuina persona est euecta.

Quod autem de his scripturæ testimoniis iuxta hanc secundam interpretationem dicimus, idem ad innumeras sententias Patrum, quas Aduersarij non intellexerunt, accommodari debet. Quod enim illi dicere passim solent, Humanam Christi carnem participem esse factam Deitatis, item Dei Verbum tradidisse corpori & animæ suæ suam vim atque diuinitatem: hæc, inquam, & alia similia communicationem significant qua plenitudinem diuinitatis assumpta natura acceperit, non nisi ut per illam subsistat. Ac iuxta hanc quidem interpretationem non inuiti recipiemus id, quod ex sententia quorundam Patrum isti notant, quæ Christo sunt attributa ex tempore, ea ipsi non secundum diuinitatem sed secundum humanitatem donata esse. Verissimū enim est, Christum secundum humanitatem accepisse, quæcumque accepit ex tempore. Sed diuina tamen ex tempore secundum humanitatem minimè sic accepit, ut secundum humanitatem sit & affirmetur esse illa diuina, sed ut per illa subsistat ipsius humanitas, sicut sæpe est dictum.

Tertiò, quoniam persona diuini Verbi facta per hoc mysterium est ipsius naturæ assumptæ persona: Videntur etiam quandoque Patres, quæ diuina sunt, ipsi assumptæ naturæ tribuere, non quia ipsa, sed quia sua ipsius, ut ita dicā, persona diuinam excellentiam atque dignitatem habet. Sic illud Damasceni intelligi debet: Diuina Christi voluntas æterna erat & omnipotens, humana verò eius voluntas à tempore cœpit. Ut autem verè & secundum naturam Dei Verbi vo-

F

luntas

NOTA

luntas FACTA est, omnipotens est. Inquam sententiam illud etiam accipi potest in Concilio Ephesino: Si quis non confiteretur carnem Domini viuificatricem esse, QVIA FACTA est propria Verbi cuncta viuificare valentis anathema sit. Quanquam si hunc locum de viuificandi virtute non diuine naturæ ppria, sed humanitatis assumptæ intelligamus, quatenus per illam etiā Christus redemit atq; adeo viuificauit nos; aliter exponi potest. Erit enim sensus, ideo per vnionem accepisse humanitatem Christi virtutem sic viuificandi nos, quoniam per vnionem est factum vt esset humanitas Dei & hominis, qui cumulatissimè proinde nos redimere atq; viuificare potuerit. Item, si de virtute viuifica humanitatis & carnis Christi, per quam etiam tanquàm per instrumentum diuinitatis iusti demum reddimur, intelligatur ille locus, constar, nihil fauere Aduersariis, vt iam iam dicemus.

Quartò, Dubium non est quin omnia opera mirabilia, quæ vnquàm Christus gessit, quæque iam etiam in Ecclesiæ suæ gubernatione atq; conseruatione operatur, per humanitatem quoq; suam tanquàm per instrumentum operetur. Id cum ita sit, solent eam ob causam quandoque Patres has Christi operationes attribuire item humanitati, non tanquàm formæ, quæ ita communicet operationibus diuinis sicut isti fingunt, sed tanquàm instrumento Christi diuinitatis. Hoc vult beatus Leo cum inquit: Operatur vtraq; forma cum alterius cōmunionem. Verbo scilicet operante quod proprium est, & carne exequente quod carnis est. Athanasius quoq; eodem modo illud scripsit: Deus vnitus homini edit miracula & operatur, non seorsim aut separatim à natura assumpta: sed per eam placuit illi suam potentiam exercere &c.

Accedit ad hæc, quod Patres, quia non semper ad normam & amussim Dialecticarum regularum loquuti sunt, plerumq;

rumq; in hac materia abstractum nomen pro cōcreto vsurpauerunt, id est humanitatē pro homine dixerunt. Quæadmodum & contrā, concretum pro abstracto sæpius ponunt. Vt cum passim dicunt, à diuino Verbo assumptum esse hominē. Ita vicissim, q̄ humanitati videntur quandoq; ascribere, nō ipsi per se naturæ, sed homini Christo conuenire volūt, accipiuntq; abstractū pro cōcreto. Quæ est ratio etiā non inidonea ad nonnulla testimonia explicanda ex iis quæ adulterantur ab aduersariis. Atq; hæc quod attinet ad testimonia.

Iam ratione sic argumentantur. I. Si natura humana carenti tantum esset vnita Verbo, quatenus à Verbo sustentatur vt Scholastici dicunt; consequeretur Verbū diuinū non esse hominem in actu primo, sed tantum illam sustentare actu secundo, quod est, inquit isti, hereticissimè dictū. Item cōsequeretur, res oēs mundi vnitas esse hypostaticè Verbo diuino, quoniam oēs sustentantur ab illo. Respōdeo, nihil minus quàm ista consequi. Etenim modus ille quo asserimus à Verbo diuino singulariter & ppriè sustentari naturā assumptam, non consistit in operatione siue effectiōe aliqua, quæ est actus secundus. Sed ipsa sua prima atq; intima perfectiōe personali atq; vi Verbum naturam assumptam sustentat terminando ipsam substantialiter & complendo, vt nō per aliquid diuersum à Verbo quod illi per operationē aliquā seu actum secundum cōmunicetur, sed per ipsum Verbum constituitur in esse hypostatico. Ita fit vt Verbum sic sustentans assumptā naturam omnino in actu primo sit homo; quoniā sic illam sustentādo, substantialiter sibi vnitam eam habet: homo aut in actu primo non aliud veriùs dici potest quàm hypostasis seu persona habens humanitatē. Ex qua re perspicuum etiā est neq; illud alterū ex nostra sententia consequi, nempe res oēs vnitas esse Verbo hypostaticè. Sustentat em̄ res oēs diuinum Verbū; sed efficiendo, non aut terminando & cōplendo hypostaticè.

2. Item argumentantur. Si cum dicimus, Hic homo Christus est Deus, omnipotens &c. sensus est materialis; videlicet, Verbum diuinum siue Deus, sustentans humanam naturam, est Deus, omnipotens &c. perinde erit atque dicere, Deus est Deus, omnipotens &c. Ita nihil hoc mysterium habebit singulare. Respondeo. Aliquid amplius nihilominus eiusmodi propositionibus significatur, quam si nudè diceretur, Deus, vel Verbum diuinum est Deus &c. Indicatur enim, illum eundem qui est Deus, esse etiam hominem: atque adeo duas naturas, diuinam & humanam, subsistere vno & eodem supposito. Vt si dicam, Album est dulce; certè aliquid amplius dixero, quam si simpliciter dicerem, Dulce est dulce.
3. Communicatio idiomatum per quam attributa diuina prædicantur de homine Christo, realis est, non verbalis tantum. Sed si in eiusmodi enunciationibus humanitatè à subiecto excludamus, communicatio non erit nisi verbalis tantum. Ergo non debet excludi. Respondeo. Minor est omnino falsa. Nam communicatio & prædicatio tunc est realis, cum non modò prædicati vocem ad subiecti vocem enunciando referimus, sed etiam rem per prædicatū significatam attribuiamus illi rei pro qua ponitur vox subiecti. Ita realè in proposito communicationem prædicationemque facimus hoc ipso, quòd attributa diuina affirmamus de ipso supposito nature humanæ, pro quo maximè in illis propositionibus ponitur illa vox subiecti, Christus vel homo. Neque enim communicatio idiomatum diuinorum & humanorum esse potest nisi in eo, quod in Christo est re ipsa commune & vnicum. Id autem, vt contra istorum ignorantiam supra quoque argumentabamur, est non aliqua vna natura, sed vnicum suppositum.
4. Urgent quoque argumentum ex similitudine animæ & corporis ductum, quod possumus ex ipsorum mente atque sententia ita formare. Natura diuina & humana sic vniuntur

tur in Christo, quomodo vniuntur anima & corpus in homine. Sed anima per eam vniionem ita suas energias omnes corpori communicat vt nihil faciat nisi in corpore & per corpus, vicissimque corpus omnia per animam faciat, quæcunque in ipso & per ipsum facit anima. Ergo pari modo natura diuina per hanc vniionem ita communicat energiam suam omnem assumptæ naturæ vt omnia quæ facit faciat cum & per naturam assumptam. Maior pater ex Arthanasij Symbolo. Sicut anima inquit, & corpus vnus est homo ita Deus & homo vnus est Christus. Minorem ostendere nititur Schmidelinus in omnibus operationibus animæ. Nam & intellectiōem ipsam, inquit, non efficit nisi per corpus. Iuxta illud Philosophi: Necesse est intelligentem, phantasmata speculari. Deinde id ipsum de intellectu, in qua potissima difficultas est probat illis scripturæ testimoniis: Non dedit tibi Dominus cor intelligens. Et, Dedi tibi cor sapiens & intelligens. Quod nobis inquit Schmidelinus interpretentur IESUITÆ, adeoque omnes Philosophi. Respondeo duplex esse in argumento vitium & vtrumque maximum. Vnum est, quoniam vt ex similitudine duarum rerum concludas in altera id determinatè quod velis, probare necesse est similitudinem esse quoad omnia. Nam si quo ad aliqua tantum similitudo est, non est consequens vt sit determinatè quo ad illud de quo quæstio est. Similitudinem autem illam animæ & corporis, certissimum est non esse quoad omnia. Ita malè atque ineptè sumitur ea similitudo in maiori argumenti propositi ad concludendum id quod isti determinatè volunt. Est enim vtriusque vniionis similitudo non secundum omnia, sed tantum secundum aliqua; & ex his ipsis quædam nihil istorum opinioni suffragantur, quædam aduersantur prorsus. Similitudo enim est primò, quia vt ex anima & corpore, ita ex natura diuina & humana vna existit substantia,

Deut. 29.

1. Reg. 3.
In Repet. V. 18.
prop. 108.

Quatenus vniō
anima & cor-
poris vniōis
hypostatica in
Christo sit si-
mila.

quæ est vna Christi persona. Secundò, quia sicut non obstante ea vnione corporis & animæ, manet corporis & animæ differentia & distinctio, ita etiam vnio diuinæ naturæ & humanæ nihil impedit quo minùs differant omnino hæ naturæ. Hæc perspicuum est nihil omnino suffragari Aduersariorum opinioni. Alia verò illam etiam euertunt. Nam tertio est similitudo, quoniam sicut per illam animæ & corporis vnionem non fit, vt arcano & ineffabili modo corpus sit anima: ita neq; in proposito fit, vt arcano modo humanitas, vel, quod idem est, Christus secundum humanitatem sit Deus, omnipotens, &c. Quarto est item similitudo quia vt per illam vnionem corpus non redditur æqualis perfectionis cū anima; neq; etiam suscipit secundum se prædicationes proprias animæ; (non enim secundum se intelligit, nō vult, non est substantia spiritualis, nec cetera quæ conueniunt animæ) ita neque humanitas vel Christus secundum humanitatem fit per vnionem æqualis maiestatis cum diuina natura, neque etiam recipit secundum se prædicationes proprias diuinæ naturæ, vt scilicet secundum humanitatem sit infinitus, æternus &c. Perspicuum est igitur similitudinem illam in multis aduersari, vt diximus, istorū figmento: atq; adeò vitiosè ab illis Maiorem illam argumenti sumi, cum possit in ipsos retorqueri.

Est etiam in eo argumento aliud vitiū. quoniam Minor est prorsus falsa. Falsum enim & inauditum est quòd corpus ipsum intelligat; & multò magis quòd etiam velit. Neque enim à ministerio phantasie sic anima, cū intelligit aut vult, dependet, vt intellectio aut volitio sint actus phantasie atque corporis. Sed aliud est ille modus dependentiæ, nempe, vt homines doctissimi appellant, obiectiuus; quoniam nequeat intellectio alicuius rei esse, cuius rei non fuerit etiam aliquo modo actus phantasie. Idque propter subordinatio-

nem

nem potentiarum vnus & eiusdem hominis; iuxta vulgatum Theorema, nihil est in intellectu quod nō prius fuerit in sensu. Quod autē attinet ad scripturæ testimonia quibus etiam Schmidelinus id probare est conatus; certissimum est, cor ibi sonare metaphoricè, significareque non partem certam corporis, sed animum vel potius animi dispositionē aptam vel ineptam ad intelligendum. Vt cū Dominus alibi dicit, *Ezech. 36.* Auferam à vobis cor lapideum & dabo vobis cor carneum, minimè quidem corporis illud membrum intelligit, sed animi dispositionem mutabilē. Quocirca frigidissimū est sanè quòd Schmidelinus interrogat, an in illis locis Spiritus sanctus improprie loquatur? Metaphoricè certè loquitur quemadmodum aliàs sæpe: idque cordis vocabulo significat quod est in animo, sicut cor in humano corpore præcipue curandum, nimirum animi habitum atque dispositionem.

ATQVE HACTENVS quidem, quòd nobis erat propositum, fundamentum ipsum Vbiquetarij commenti, hoc est monstrosum dogma istorum de hypostatica duarum naturarum vnione, satis, vt opinor, euersum est. Nunc vt tractatio sit vberior, ipsam etiam Vbiquetarij phantasmatis structuram per se demoliamur, hoc est breuiter ostendemus, sicut fundamentum est vanum, sic etiam assertionem ipsam Vbiquetariam perse prorsus leuissimam esse; tum etiam nonnullis aliis argumentis respondebimus quibus præterea nituntur isti probabilē reddere eam inuentionem.

Ergo vt vbiquitatem statuunt, tripliciter Christi corpus considerant. Primò physicè. id est secundum conditionem quam habet ex natura sua. Quo pacto negant illud esse vbi- que. Secundò quatenus est gloriæ dotibus præditum. Et neque isto modo illud vbi que adesse volunt. Tertiò secundum maiestatem, vt inquirunt, quam adeptum sit ex vnione cum diuino

In Repet. VII. prop. 110.

Vide Repet. VII. prop. 256. & seq.

diuino Verbo hypostatica. Atq; ita contendunt, illud à momento quidem incarnationis potuisse esse vbique: fuisse autem certè post resurrectionem. quòd tunc demùm Christus usurpare cœperit attributa diuina: ex quibus vnum est vbiquitas siue omnipraesentia. Nos verò cum aequalitatem hanc commentitiam maiestatis cum Deo antè cōfutuauerimus; ipsam etiam vbiquitatem super eo commento extructam planè quoque euertimus, ac nunc etiam vt proposui magis conteremus.

Qua sanè in re minimè argumentis ego probare contendam ne per potentiam quidem Dei absolutam fieri posse, vt corpus aliquod creatum sit praesens omnibus in locis. Vident enim, qui doctiores sunt, qua ratione vnum corpus in pluribus locis sine repugnantia esse posse defenditur, eadè ratione defendi posse quòd sine repugnantia esse possit in omnibus locis per Dei potentiam absolutam. Neque obstat quod nonnulli Patres sensisse videntur Vbiquitatē esse Dei propriā; maximè cum ex eo diuinitatem Spiritus sancti probant, quòd ille sit vbique: quasi nequeat prorsus quòd creatura sit esse vbique. Hoc inquam non obstat. Nam omnipraesentiam illi Patres intelligunt naturalem, qua scilicet non aliena virtute sed suapte natura res existat vbique praesens. Talem enim omnipraesentiam Spiritui sancto competere, planè significat sacra scriptura. Et huiusmodi omnipraesentiam certum est creaturæ conuenire nullo modo posse; cum sit propria diuinitatis. Nos autem ex sententia doctissimorum non nisi alterius modi omnipraesentiam siue vbiquitatem conuenire creaturæ posse per Dei potentiam absolutam arbitramur; vt scilicet supra naturam suam & aliena virtute id habeat. Quod sanè neque Augustinus in eo loco negare voluit vbi tractans quemadmodum Christi corpus non sit vbique, videndum esse monet, ne si vbique diffusum esse

Ambr. lib. 1. de
Spir. sancto c. 7.
Hierony. & Cas-
siodor. in illud
Ps. 138. Quo ibo
à spiritu
tuo. &c.
Vide B. Da-
mas. lib. 1. fidei
orth. cap. 17.
Sapient. Ps. 138.
Vide Ambr. lo-
co citato.

In epist. ad Dar-
dan.

asseratur, euacuetur veritas ipsius. Hoc enim ille scripsit, nō quia senserit Christi corpus nō potuisse per Dei potentiam poni supra naturæ suæ conditionem vbique. Sed cum nequeat vel ex incarnationis mysterio (vt ibi Augustinus ex instituto ostendit) vel alio modo confirmari, quòd supra naturam & conditionem suam diuinitus collocatum sit vbique; si quis illud corpus vbique iam esse temerè contendat, videre is debet ne ipsum faciat phantasticum minimeq; verum corpus humanum; quasi in eam nimirum conditionem & qualitatem iam euaserit, vt per se diffundatur (vt Augustinus in eo loco loquitur) vbique ac omnia loca occupet.

Vt maximè igitur humanitas Christi possit diuinitus poni vbique; assertionem tamen esse hæreticam quòd ea iam vbique sit, hoc argumento demonstro:

A plano & proprio & perspicuo scripturæ diuinæ atque etiam doctrinæ omnium Patrum sensu non potest sine absurditate & hæresi recedi obiciendo eiusmodi mysterium, quod & antea in Ecclesia prorsus inauditum sit, & nullo scripturæ aut Patrum testimonio, vel etiam rationis momento conuinci possit.

Sed hoc prorsus facit dogma Vbiquetarium.

Ergo absurdum & hæreticum dogma est.

Maior est firmissima. Quoniam si eiusmodi licentia cōcedatur, nihil omnino ex diuina scriptura poterit in Ecclesia probari & retineri tanquam certū & indubitatum. Et cum, autore Augustino aliisque Patribus, intelligere propriè debeamus eos scripturæ locos, qui sine incommodo propriè possunt intelligi: quāto illi loci magis intelligi planè ac propriè debebunt, qui aliter intelligi nō possunt nisi recurratur ad fictitium miraculum?

Minor autem probatur. Quoniam plurima sunt scripturae sacrae & antiquitatis testimonia, quae plano & proprio sensu prorsus significant, Christum etiam post resurrectionem abfuisse simpliciter ab aliquibus locis ut hominem: non minus certe quam abest quispiam alius homo à loco unde discedit, in quo nullo modo manet secundum substantiam suam praesens. A sensu verò proprio atque plano testimoniorum eiusmodi propter mysterium Ubiquetarium, quod à saeculo non erat auditum, quodque, ut partim vidimus, partim videbimus, nullo firmo argumento comprobari potest, recedunt isti, cum respondent nobis abfuisse Christum ab aliquibus locis non omnino sed secundum conditionem physicam & gloriosam sui corporis; secundum maiestatem autem, quam fingunt hypostaticae unionis, fuisse & esse post resurrectionem substantia sua incircumscripto & arcano modo reuera praesentem in omnibus locis. Eius verò generis testimonia sunt haec: Surrexit, NON EST HIC. Et ibidem: PRÆCEDET vos in Galilaeam. Et, VADO parare vobis locum. Et, si ABIERO iterum VENIAM. Et, VENIT IESUS ianuis clausis, & stetit in medio. Et: ACCEDENS IESUS dixit eis: Pax vobis. Et, INTRAVIT cum eis. Et ibidem, Cum benediceret eis RECESSIT ab illis, & FEREBATUR in caelum. Et, Videntibus illis ELEVATUS est. Tum etiam Angeli ibidem, Hic IESUS qui assumptus est, sic VENIET quemadmodum vidistis eum EVNTEN in caelum. Haec omnia, non esse hic, recedere, accedere, ire, venire, intrare, abire, eleuari, ferri, ascendere, dubium non est quin propriè vel absentiam significant ab aliquo loco, vel aliquid certè quod cum absentia ab aliquo loco coniunctum est, videlicet localem motum. Quae isti propter fictitium suum mysterium Ubiquetarium peruersè, ut dixi, interpretantur de absentia non substantiali omnino, sicut testimonia sonant, sed unico duntaxat vel altero modo. ad eamque

Matth. 16.

Ioan. 14.

Ioan. 20.

Matth. 28.

Luce 24.

Act. 1.

eamque rem, uti euadant, alia pleraque absurdissima confingunt. Nam articulum ascensionis re vera negant, cum comminiscuntur non planè ulterius Christum ascendisse cum ex discipulorum oculis sublatum est, sed illis disparuisse. Item caelos, in quos ascenderit, fingunt commenticios, quos vocant Theologicos scilicet, aiuntque illos esse omnem locum ubi praesens adest diuinitas. Ita caelos istiusmodi esse quoque in inferno, & damnatos esse in iis caelis ad quos Christus ascendit, & alia huius generis plenissima absurditatis concedere coguntur, ut ex altercationibus praesertim Schmidlini & Brentij cum Bullingero & ministris Tigurinis cognosci potest. Quae omnia non modò Theologis monstruosa videntur, sed etiam à communi fidelium sensu & consensu abhorrent. Omnis enim Ecclesia, quae per cunctum orbem est, nouit & confitetur, Christum ex monte Oliueti verissimè ad caelum usque quod supra nos est ascendisse, ibique omnino consedisse ac nunc etiam sedere ad Dei dexteram, id est potestate iudicaria atque regia ac bonis ipsis Dei perenniter gaudere ac securè perfui, sicut D. Augustinus eam sessionem interpretatur. Quamuis in qua ille nunc parte caeli, verò quo ibi nunc situ corporis existat, minimè quidem constat. Praeclare enim Augustinus: Credimus, inquit, Christum in caelum ascendisse; quem beatitudinis locum etiam nobis promisit, dicens: Erunt sicut Angeli in caelo. Tum paucis interpositis, quibus ibi contra Philosophos ostendit, quemadmodum corpora terrena in illam caelorum puritatem & stabilitatem inferri possint; ita subiungit: Sed ubi & quomodo sit in caelo corpus Dominicum, curiosissimum, & superuacaneum est quaerere: tantum modò in caelo esse credendum est. Haec ibi Augustinus.

absurda vbi
quodam.

Lib. de fide &
Symb. c. 7.

Luce citata.

Porro simili absurditate Ubiquetarij corrumpunt aequè plana testimonia antiquorum Patrum, qui perspicuis sententiis

riis simpliciter asserunt Christi absentiam ab aliquibus locis. Et Augustinus quidem non modò fictitiam istam vbiquitatem apertissimè negat, sed perinde prorsus ac si contra istos hoc tempore disputationē suscepisset, ex professo in epistola ad Dardanum demonstrat, quemadmodum ex incarnationis mysterio minimè sit consequens, ut Christi humanitas præsens adsit ubicumque est Deus. Sed quia diximus, mysterium Vbiquetarium, propter quod isti & scripturæ & antiquitatis testimonia adulterant, nullo modo confirmari posse; id iam planius demonstrandum est respondendo ad eorum argumenta.

1. Ac potissimum quidem ex vnione hypostatica perunt, per quam fingunt in assumptam humanitatē transfusa esse omnia Dei attributa, è quibus vnum est Vbiquitas. Sed hoc illorum fundamentum suprà euertimus. Et si quid illi inde probarent, non tantum post resurrectionem sed etiam ab incarnationis momēto probarent Christi corpus fuisse vbi-que. Est enim, ut suprà ostēdimus, eiusmodi attributum vbi-que, ut si habetur, omnino nequeat non usurpari, cum cōsistat in quodam velut actu secundo & usu diuinæ immēsitatis. Christum autem à momento incarnationis fuisse secundum humanitatem vbi-que, primū pugnāt cum articulo fidei de ipsius ex utero Virginis natiuitate. Deinde etiā cum peripicuis Euangelij locis, vnde cōstat ipsum passim ex vno loco in alium cōmigrasse, & alicubi absentem fuisse. Quod & ipse disertè testatur est apud Ioannem: Gaudeo, inquit, propter vos ut credatis. Quia non eram ibi. Quo ex loco etiam Patres in altera Synodo Nizena probauerunt, Christi corpus non vbi-que præsens, sed vno aliquo in loco fuisse circumscriptum.

2. Præterea argumentantur: Christi humanitas est & subsistit in persona Verbi diuini. Ergo ubicumque est persona Verbi

Verbi diuini ibi est humanitas. Respondeo, consequentiam esse nullam. Nam ut humanitas intelligatur subsistere per Verbum diuinum, satis est si Verbum diuinum sit vbi est illa humanitas: neque contra oportet humanitatem esse vbi-que est Verbum diuinum. Humanitati enim vnus locus abundè satis est ut à præsente sibi Verbo diuino subsistentiā accipiat. Quemadmodum, ut manus subsistat suo modo per animam, satis illi est ut vbi ipsa est, ibi etiam sit anima; neque necesse est ut ibi sit manus vbi-que; est anima, videlicet in pede & in capite. Sic & nos, ut nostro quodā alio modo sustentemur & conseruemur per virtutem diuinam, satis est ut vbi nos sumus ibi sit Deus, neque oportet ut ipsi simus vbi-que; est Deus. Quod etiam exemplum ob analogiam est sanè optimum, & à D. Augustino ad hanc ipsam rem declarandā usurpatum. Is enim ad argumentum hoc Vbiquetariorum in forma planè id, quod à nobis iam dictum est, respondit. Non est, inquit, consequens ut quod in Deo est ita sit vbi-que ut Deus. Nam & de nobis veracissima scriptura dicit, quod in illo viuimus, mouemur, & sumus. neque tamen, sicut ille, vbi-que sumus. Sed aliter homo ille in Deo. quoniam aliter Deus in illo homine, proprio quodam & singulari modo. Vna enim persona Deus & homo est, & vtrunque est vnus Christus: vbi-que per id quod Deus est, in cœlo autem per id quod homo est. Hactenus ille. Ex quo loco satis manifestum est, Augustinum non tantum negauisse quod humanitas Christi sit vbi-que naturaliter, sicut ipse Deus; ut frigidè admodum & falsò Vbiquetarij conantur interpretari Augustinum; sed vult prorsus illam humanitatem nullo modo vbi-que præsente esse propterea, quod in Verbo diuino subsistat. Quemadmodum neque nos (ut ibi Augustinus inquit) sumus villo modo præsentes vbi-que adest Deus; etiam si in illo quodam alio modo viuamus & simus.

aliquos in
lib. contr. ad
arillius l. 9. in
anno. c. 21. &
ib. 11. c. 21.
Bibl. Promel. 31.
in Matth.
Fulgentius lib.
de immensit. fi-
lij Dei.
August. tum a-
lias tum ex pro-
fesso in epist. 57.
& alij Patres
communiter de
quo vide Theo-
doret. dialogo 1.
2. & 3. & Vigilium
Martyrem li. 2.
contra Eutych.

Matth. 4. 13.
14. 16. &c.
Marci. 1. 5.
Ioan. 2. & alibi
passim.
Ioan. 17.

Conc. Niz. en. 2.
alibi.

Aug. Epist. 57.
de presentia di-
ni. ad Dardan.
7. 1.

Act. 17.

3. Sed confirmare velle videntur argumentum præcedens hoc modo: Etsi membrum aliquod determinatum, non sit vbiq; est anima; at vbiq; anima est necessario est illud corpus cui ipsa est vnita, idque propterea quod ex anima & corpore (quamvis non solis) constituitur etiam hypostasis: & similiter vbiq; est personalitas seu subsistentia nostra, ibi est etiam nostra humanitas, quoniam ex utroque fit vna persona. Sed non minus ex subsistentia Verbi & humanitate Christi constituitur vna quedam hypostasis & persona. Ergo vbiq; est subsistentia Verbi ibi necessario est Christi humanitas. Respondeo, falsum illud esse quod in Maiori sumitur; scilicet causam, cur vbi anima est, ibi sit corpus, & cur etiam vbi subsistentia nostra est, ibi sit nostra humanitas, esse propterea quod ex corpore & anima, & ex subsistentia nostra ac humanitate constituatur vna hypostasis, & persona. Non ob eam rem proprie, sed ob singularem conditionem animæ atque subsistentiæ nostræ id evenit. Quia enim anima naturaliter est propria forma sui corporis; & subsistentia nostra naturaliter etiam ad eam rem facta est ut terminet hypostaticè naturam tantum nostram: idcirco neque anima ultra proprium corpus, neque subsistentia nostra ultra propriam naturam se potest extendere. Ita fit, ut corpus, non quia in eadē hypostasi sustentatur ab anima, sed quia eius, de qua dictum est, conditionis est anima, ibi sit vbiq; est anima: atque item ut natura nostra, non quia sustentatur a nostra subsistentia, sed quia subsistentia nostra talis est, qualē diximus, ibi sit vbiq; est nostra subsistentia reperitur. In proposito autem longè dispar est ratio. Nam cum vis atque perfectio quæ est in subsistentia Verbi ad terminandū naturā aliquam hypostaticè, sit simpliciter infinita: neque naturaliter sit tantum ad eum finem ut humanitatem sustentet: Latius patet, & ibi esse potest, vbi non est humanitas. Quare nihil

Cur sit corpus
vbiq; est anima,
& personalitas nostra
vbiq; est nostra
natura.

Est unde colligi possit, ibi humanitatem esse, vbiq; est Verbi subsistentia. Non enim id inde proprie colligitur quoniam illa humanitas à subsistentia in vnitatem personæ sustentatur: Siquidem id optimè hoc ipso solum intelligitur quod vbi humanitas est, ibi est Verbi subsistentia, sicut ad argumentū præcedens dicebamus. Neque rursus subsistentiæ Verbi talis cōditio est, qualis est illa animæ & subsistentiæ nostræ, ut inde similiter colligi possit, ibi humanitatem esse vbiq; est verbum. Quod si exemplum simile conferre volumus, non cum vnione animæ & corporis neque etiam cum vnione subsistentiæ nostræ & nostræ naturæ, sed cum vnione animæ & certi alicuius membri, itemque subsistentiæ nostræ & etiam membri alicuius comparare debemus vnionem illam subsistentiæ Verbi diuini & humanitatis. Hoc modo ratio similior erit. Nam ut membrum aliquod & sustentatur & exceditur ab anima & à subsistentia nostra: sic etiam humanitas & sustentatur & exceditur à Verbi subsistentia. Ita potius sequetur, non ibi esse humanitatem vbiq; est Verbum: quemadmodum etiam neque ibi est pes aut manus vbiq; est anima vel subsistentia nostra, ut ad alterum quoque argumentum respondebamus.

4. Pergunt autem sophisticè vel inscitè potius hunc in modum argumentari: Filius Dei vbiq; est homo. Ergo vbiq; est etiam eius humanitas. Nego consequentiam. Solum enim sequitur quod Filius Dei vbiq; est is qui sustentat hypostaticè, quique adeo habet humanitatem: tametsi hæc non nisi alicubi existat. Dicam & alio modo. Ut Filius Dei vbiq; sit homo, non necesse est ut vbiq; sit eius humanitas: Sed sufficit ut vbiq; sit habitudo quedam Filij Dei ad humanitatem tanquam sustentantis hypostaticè ad rem sic sustentatam. Quam rem exemplis etiam similibus illustrarem si non esset per se satis clara.

5 Accommodant præterea ineptissimè ad suam opinionem quædam scripturæ loca. Vt, Ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Item: Vbicunq; sunt duo vel tres cõgregati in nomine meo ibi sum in medio illorum. Et, Dominare in medio inimicorum tuorum. Et, Ascendit super omnes cœlos, vt impleret omnia. Responder ad primum locum D. Augustinus, impleri promissionem illam secundum maiestatem diuinitatis (hanc enim manifestè ibi intelligit) Christi, item secundum providentiam, secundum ineffabilem & inuisibilem gratiam. Secundum carnem autem atque humanitatem Christi, dicit Augustinus impleri illud alterum: Me autem non semper habebitis. Item respondeo, promissionem illam impleri secundum Christi præsentiam in sanctissimo Sacramento donec veniat, vt Apostolus inquit. Nam neque huiusmodi præsentia negatur ab Augustino sed potius asseritur, vt post videbimus, ab eo atque ab aliis Patribus, & constat aliunde certè grauissimis ac firmissimis argumentis. Quod verò attinet ad reliqua loca per istos citata, nemo est præter ipsos qui non intelligat, illa secundum gratiam vel providentiam vel spirituale regnum atq; virtutem quæ ad omnia se extendit, accipi debere. Et sanè illud: Vbicunq; sunt duo vel tres &c. perquam absurdè & ridiculè ad institutum suum isti accommodant. Quid enim de loco dicent, vbi non sunt aliqui congregati in nomine Christi? An non etiam ibi vbiquitatem illam, pro qua contendunt, habebit? Certè nullum dubium est quin sermo sit in eo loco de alio quodam præsentia modo, scilicet secundum protectionem vel gratiam. Sic quod Apostolus inquit Christum ascendisse super omnes cœlos vt impleret omnia id primùm ad virtutem Christi, qui ascendens in altum omnis generis donis Ecclesiam compleuit, meritò potest referri. Nam præclare libro nono in Ioannem diuus Cyrillus:

Aug. Tract. 50.
in Ioannem.

Math. 26.

1. Cor. 11.

Vide D. Cyril.
lib. 9. in Ioan.
cap. 21.

rillus: Credere, inquit, oportet fideles, quauis à nobis Christus corpore absit, virtute tamen sua omnia & nos gubernari &c. Nam quemadmodum quando vt homo in terris cõuersabatur, tunc etiam cœlos implebat & Angelorum consortia non relinquebat; ita modò cum sit in cœlis cum carne terram tamen replet, & cum eis est qui eum diligunt. Deinde mihi maximè secundum literam illa interpretatio esse videtur, quæ placuit etiam D. Thomæ. Vt scilicet impluisse omnia hinc sit, peregrisse Christum atq; adeò adimpleuisse omnia mysteria quæ de ipso fuerant ante præscripta, è quibus vnum fuit illa ascensio in cœlum. Neque enim hoc loco aduersarij auctoritatem D. Thomæ cõtemnere poterunt, nisi simul etiam auctoritatē Christi sermonis apud Lucam contemnant, qua D. Thomas appositissimè suam cõfirmavit expositionem. Etenim eodem prorsus dicendi modo atque phrasi Christus vsus est inquit: Oportet IMPLERI omnia quæ scripta sunt in lege & Prophetis & Psalmis de me. Quasi diceret: Passus & crucifixus sum vt implem omnia. Cur non etiam eodem modo intelligi potest, quod scripsit D. Paulus, ascendisse Christum super omnes cœlos vt impleret omnia? Certè id etiam inter cætera scriptum erat in Psalmis de Christo.

2. Cor. 12. in epi.
ad Ephes.

Luc. 24.

Psalm. 45 et 67.

5. Vrgent quoque sessionem ad dexteram Dei. Quoniam dextera hæc, inquit, est Dei omnipotentia atque immensitas, quæ est vbique. Ergo Christi etiam humanitas, in ea dextera sedens, omnino est vbique. Respondeo, nullum prorsus esse momentum eius argumenti. Nam vt maximè per Dei dexteram diuinitatem aut potentiam diuinam intelligamus; suprà docui, quemadmodum ad eam dexteram sedeat Christus, quatenus diuinam maiestatem obtinet non vt secundum naturam humanam sit omnipotens aut vbique

H

que

que aut æternus &c. sed vt per eam plenitudinem diuini-
tatis subsistat vt supra sæpius declaratum est.

6. Videntur etiam obijcere velle quòd aliàs Christus ne-
que cognoscere omnia quæ ad homines pertinent, neque
adeò regere atque gubernare illos posset, nisi ipsis adsit præ-
sens. Sed hoc nugatorium & friuolum est. Quoniam &
Sancti in cœlis, vt conuicimus alio loco, cognoscunt prorsus
res nostras, quantumuis absentes. Quanto igitur magis
ista cognoscet etiam absens Christus, qui & beatam & diui-
nitus infusam scientiam habet absolutissimam?

Postremò calumniantur, nos cum maiestatem huma-
næ Christi naturæ inferiorem diuina maiestate & superio-
rem tantum cæteris omnibus creaturis facimus, mediam-
que adeò illam inter diuinam & creatam dignitatem con-
stituimus, nihil amplius illi tribuere quàm Alcoranum Tur-
cicum; cuius hæc sint verba: Omnium prophetarum vnum
superalium per me sublimato. et quibusdam cum Deo lo-
quutis Christo Mariæ filio animam nostram propriè con-
ferentes vim & virtutem præ cæteris tribuimus. Respon-
deo. Primum non videtur Christum etiam præferre sibi
ipsi. Deinde minimè tribuit illi, sicut nos, æqualitatem eti-
am cum Deo, ratione hypostasis ac personæ ipsius propriæ.
Quare calumnia hæc est aduersariorum improbißima: ne-
que tantum isto modo nobis, sed Apostolo etiam pote-
runt, si blasphemare placet, opinionem Alcoranicam ex-
probare. Is enim apertissimè quoque maiestatem Christi
inter diuinam & creatam dignitatem similiter constituit
mediam, vbi disputat, omnia esse Christo subiecta præter il-
lum cui ipse etiam Christus vt homo subiectus est. Quid
hoc aliud est, quàm Christi maiestatem illo modo esse me-
diam, id est, superiorem creaturis omnibus, sed inferiorem
tamen Deo, qui illi subiecit omnia?

Desinant igitur homines contentiosissimi, dum com-
mentitia dignitate Christum ornare videri volunt, vera il-
lum atque sua maiestate expoliare. Habet non solum vt
Deus maiestatem diuinam & Patri suo æqualem, verum-
etiam vt homo dignitatem eximiam secundum Deum, &
prorsus singularem; sed quæ hominis esse dignitas possit,
non quæ sit Dei propria. Ideo non persona diuina, non
Deus, non infinitus, non omnipotens, non vbique præsens
est, quatenus est homo; quoniam reuera tunc non esset ho-
mo. Sed est Deus tamen infinitus, æternus, vbique præ-
sens &c. secundum personam atque suppositum suum pro-
prium; est etiam secundum humanam naturam tantæ ma-
iestatis, quanta continetur primùm præstantia donorum
omnis generis, & dignitate munerum præclarissimorum,
Redemptoris, Mediatoris, Sacerdotis, Prophetæ, Regis, Le-
gislatoris, Doctoris, Iudicis, &c: Deinde eximia beatitudine
non animæ solum sed etiam corporis post resurrectionem,
cùm illius est felicitàs atque gloria absoluta: Tum etiam
notitia & celebritate nominis atque diuinitatis illius apud
omnes gentes. Vt quemadmodum inquit Apostolus in no-
mine Iesv omne iam genu flectatur, cœlestium terrestrium
& infernorum, & omnis lingua confiteatur quia Dominus
noster Iesus Christus in gloria est Dei Patris. Hæc illa Chri-
sti hominis maiestas est quam & Ecclesia Catholica agno-
scit atque veneratur & scriptura sacra vbique prædicat.
Hanc & nos Christi dignitatem libentissimè confitemur &
suspiciamus: æqualitatem autem maiestatis humanæ Chri-
sti naturæ cum Deo, & vbiuitatem in Sectariorum cere-
bro fabricatam, cum scriptura sacra, cum sanctis Patribus,
cum vniuersa Ecclesia inficiamur, quoniam verè est figmen-
tum plenissimum vanitatis.

Qualis reuera
sit hominis
Christi mai-
estas.

Ad Philip.

Sed ad Sacramentarios iam transeamus. Cum quibus breuius de præcipuo tantum, ut proposuimus, erroris fundamento disputandum est; quoniam vix quidquam est ab iis prætermisum qui contra istos accuratius scripserunt. Quanquam quædam adiungemus.

CONTRA SACRAMENTARIORVM FVNDAMENTVM,

PARS ALTERA.

DVABVS rationibus persuadent sibi Sacramentarij firmum id esse argumentum, quod ex doctrina de vnione hypostatica ducunt contra Christi præsentiam in sanctissimo Sacramento. Vna est, quia ne per potentiam quidem Dei absolutam fieri posse putant, ut vnum aliquod corpus amplius quam in vno loco sit præsens. Altera est, quia si maximè id fieri posset, tamen vnum ex naturalibus corporis attributis est præsentia in vno tantum loco. His duobus principiis sumptis; atque huc adhibita orthodoxa de hypostatica vnione doctrina, concludunt, Christum, quia & vnicum prorsus verum ac naturale corpus humanum habet, & vniuersa corporis humani attributa, humanasque omnes affectiones, excepto peccato, vna cum natura humana suscepit; vnicò tantum in loco esse præsentem, nimirum in coelo, vbi sine controuersia consedit ad dexteram maiestatis.

Sed homines errore atque pertinacia cæci, tum in altero principio sumendo, tum in altero ad propositum accommodando impingunt labunturque; turpissimè. Nam falsum est, corporis vnitatem nisi cum vnitatem loci non posse villo modo consistere, & ex eo, quod Verbum diuinum omnia corporis

poris attributa vnà cum humano corpore suscepit, absurdissimè colligitur, minimè postea factum esse ut id corpus adsit in pluribus locis præsens Sacramentaliter.

Vtrumque ostendam, si prius aliquid de istorum hominum arrogantia atque temeritate dicam. Quamuis enim antiqui etiam Patres, sanctissimi & eruditissimi, in Eucharistiæ mysterio summam quandam esse difficultatem persenserint; minimè tamen ideo abierunt ipsi retro, remque fieri posse negauerunt. Quin potius quo mysterij rationem minùs ingeniis propriis peruestigare potuerunt, eo illi magis in ea re diuinam virtutem suspexerunt atque admirati sunt: illudque, quod est apud Augustinum, sapienter secum reputarunt, posse Deum omnino efficere quæ ipsi intelligere non valerent. Nostri verò Capernaitæ & Hæretici iudei Sacramentarij dum per exiguam rationis suæ finibus immensam Dei potentiam pueriliter circumscribunt, arrogantissimè negant potuisse Deum id facere quod ipsi non assequuntur. Quibus profectò vel vnius Cyrilli Alexandrini hac de re sententia maximum pudorem deberet asferre. Is namque autor eruditissimus de hoc hominum genere sic loquitur, ipsisque in hac disputatione incredulitatem exprobat his verbis: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum, de Deo non sine magna impietate conclamant, nec venit illis in mentem nihil esse impossibile apud Deum. Nam cum animales essent ut ait Paulus, spiritualia intelligere non poterant: sed fatuiras quædam tam magnum sibi videtur mysterium. Sed nos magnū quæso à peccatis aliorum profectum faciamus, & firmam fidem mysteriis adhibentes, nunquam in tam sublimibus rebus illud *QVOMODO* aut cogitemus aut proferamus. Iudaicum enim hoc verbum est, & extremi supplicij causa.

Aug. Epist. 3. ad Volusianum.

D. Cyrill. lib. 4. in Ioan. c. 13.

1. ad Cor. 2.

Verum ad propositum reuertamur, ostendamusq; iudaicam hanc istorum cogitationem esse perfidissimam. Dicunt primò corpus verum & vnicum, quale Christus habet, ne per potentiam quidem Dei absolutam nisi in vno loco præsens esse posse. Hoc quidem dupliciter intelligi potest. Primum ita locali & circumscripto modo, sicut video has voces ab aliquibus vsurpatas esse. Vt scilicet circumscriptè & localiter res esse in loco tunc dicatur, cum non tantum substantia sua re ipsa loco præsens est, neq; tantum cōmensurata est loco, vt pars parti respondeat: sed etiam ita in loco aliquo includitur & circumscribitur vt nihil eius planè existat extra eum locum. Sic dubium nullum est, quin manifesta sit contradictio asserere rem aliquam simul esse posse in pluribus locis; quoniam esset ex hypothesi, & non esset extra quemlibet eorum. Ac non nisi isto modo animaduerto negauisse Doctores aliquos posse fieri virtute diuina, vt vna res collocetur atque circumscribatur in pluribus locis. Sed nō est hoc tantum quod aduersarij negāt. Quare altero modo id quod dicunt, intelligi volunt. Vt scilicet nequeat omnino vna res neq; cōmensurata loco neq; non cōmensurata esse simul substantia sua præsens in diuersis locis. Hæc verò vanissima opinio est, quæ tum scripturæ autoritate tum Patrum sententiis, atque etiam rationibus confutari potest. Quamquam nobis quidem satis esset respondendo ad istorum ratiunculas, si quas proferrent, (nullas enim præter obstinationem video) defendere, quod per omnipotentiam Dei id fieri possit. Sed probabimus etiam id ipsum argumentis. Et quoniam optima quædā argumenta ex iis, quæ ad eam rem suppetūt, sine discrimine probant, vnū aliquod corpus siue non cōmensuratum loco (vt Eucharistiæ mysterio fieri, à nobis defenditur) siue etiam cōmensuratum, esse posse variis in locis substantia sua præsens: nihil verebor illa etiā adducere.

ducere. Maximè cum opinio quæ negat corpus in diuersis locis secundum commensurationem esse posse, apud nos etiam reiici soleat tanquam minus reuera congruens cum certissima fide istius magni mysterij.

I. Ac ex diuina quidem scriptura huiusmodi argumentum conficio:

Quod diuinitus aliquando factum est, id sine omni dubitatione fieri diuinitus potest.

Factum est autem aliquando diuinitus, vt Christus corpore suo præsens simul esset in cœlo, & in terra vel penes terram.

Potest igitur fieri diuinitus vt Christi corpus, licet vnum sit, non vnico tamen adlit tantum in loco, sed in pluribus re ipsa sit præsens.

Maiore nihil potest euentius esse. Minor autem tum probata erit, cum ex scriptura confirmauerimus ordine hæc duo. Primum. Ex quo Christus vidētibus Apostolis in cœlum assumptus est, nullo temporis momento abfuisse vel absuturum esse à cœlo, donec mundum iudicaturus ita veniat quemadmodum discessisse visus est, vt Angeli significauerunt. Secundum. Aliquando nihilominus accidisse, vt Christus, post ascensionem suam in cœlum, fuerit reuera corpore præsens in terra vel prope terram. Hæc duo cum confirmata fuerint, Minor illa vt dixi probata erit. Nam si nunquam non in cœlo, & tamen aliquando in terra post ascensionem fuit Christus, necesse est vt vno aliquo & eodem tempore in cœlo simul & in terra fuerit.

Probat ergo illud primum illustri testimonio David: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Id est, vsque in finem vt interpretatur Apostolus. Cum scilicet tradide-

*Vnum corpus
in variis locis
esse posse probatur
primò ex
scriptura.*

1.

2.

Ad Cor. 1.

1.

*Christum post
ascensionem nunquam
abfuisse
à cœlo.*

*Psal. 109.
1. ad Cor. 15.*

tradiderit regnum Deo & Patri: cum euacuauerit omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem. Sed & idem Apostolus multis modis significauit firmam prorsus atque stabilem esse in coelo hanc Christi sedem ad Dei dexteram. Nam ob eam rem, verbis vsus maximè significantibus quandam in loco firmitatem, nunc illum in dextera magnitudinis CONSEDISSE; nunc ibidem CONSTITVTVM esse dicit; nunc omnes hortatur, vt quia Christus EST ad dexteram Dei SEDENS, quæ sursum sunt sapiamus. Quæ pfectò verba, postquam Christus in coelum conscendit, nullo non temporis momento vsurpari verè ad eam adhortationem potuerunt, Quod si ita est, semper Christus ad dexteram Dei fuit in coelo sedens. Id verò est quod fuit nobis probandum primò.

2.

Christum post
ascensionem ali-
quando fuisse
in terra.

1. Cor. 15.

Homel. 13. in 1
ad Corinth.

Iam illud alterum, nempe Christum, etiam post ascensionem, aliquando fuisse in terra vel prope terram, haud difficile sanè probari potest. Sic enim ait Apostolus: Tradidi vobis quod & accepi. quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris, & quia sepultus est secundum scripturas, & quia visus est Cepha & post hoc vndecim, deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul, deinde visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus: NOVISSIME autem omnium tanquam abortiuo VISVS est & mihi. Quem locum interpretans beatus Chrysostomus: Scripturæ, inquit, testimonio de resurrectione pducto, producit etiam TESTES, post Prophetas & scripturas, ipsos Apostolos & ceteros pios citans. Quòd si de peccati resurrectione loquatur, quid attinebat dicere, visus huic est, visus illi est? Hæc enim CORPORIS resurrectionem probantis, nō peccati libertatem significantis vox est. Vnde non semel visus est inquit, quanquam in communi posita vox sufficiebat. Atqui iterum & tertio & in omnibus ferè qui VIDERVNT, eandem repetiuit. VISVS est inquit Cepha, visus est plusquam quingentis fratribus,

bus, VISVS est & mihi. Hactenus Chrysostomus. Cuius hæc totam orationem testimonium confirmat Anania. Qui vt est apud Lucam, sic ad Apostolum, postquam is Christum admirabiliter in itinere viderat, alloquutus est: DEVS patrū nostrorum præordinauit te, vt cognosceres voluntatē eius, & VIDERES iustum & audires vocem EX ORE EIVS. quia eris TESTIS illius ad omnes homines, eorum quæ VIDISTI & AUDISTI. Congruit cum his & oratio ipsius Christi, qui vt Apostolum resurrectionis suæ idoneum testem faceret, non in itinere solū illi præsens adfuit & ad id testimonium reddendum cohortatus est, verū etiam in castris Claudij Ly- siæ Tribuni militum, cum ibi in custodia teneretur. Sic enim narrat diuus Lucas: Sequenti autem nocte ASSISTENS ei Dominus, ait, Constans esto. Sicut enim testificatus es de me in Hierusalem sic te oportet & Romæ TESTIFICARI. Habemus ex his, Christum, aliquot annis post ascensionem, visum esse ab Apostolo Paulo, & quidem ita visum ab eo esse, sicut visus est Cepha, sicut visus est Iacobo, sicut visus est plusquam quingentis fratribus & Apostolis omnibus, vt nō minus ipse quam ceteri testimonium magna cum certitudine & fiducia reddere posset resurrectionis CORPORIS (vt Chrysostomus probat) Domini nostri Iesu Christi. Habemus item ipsum non modò VIDISSE iustum, id est Christum, sed ita vidisse vt, quemadmodum Ananias testatur, AUDIVERIT etiam verbum EX ORE EIVS; idque similiter vt rectè testificari posset, quæ ipsemet viderat & audiuerat. Habemus denique Christum ab eodem Apostolo, non eminus in coelo stantem, sed ipsi ASSISTENTEM, vt Lucas testatur, auditum esse. Hæc omnia certè, nisi violentissimè interpretari secus velimus, planè indicant, Christum omnino cominus & consueti more à D. Paulo, sicut & à ceteris Apostolis, visum reuera & auditum esse post ascensionem. Sic

I

enim

enim prorsus oportebat ut testimonium etiam Apostoli de resurrectione sine omni exceptione esset.

Quare frigidum admodum est illud, quod Calvinus obiter, ut ab hoc sibi fortassis argumento caueret, de una tantum visione cogitans scripsit, perspicaciam diuinitus diui Pauli oculis datam esse quæ cælos penetraret, ibique Christum à terra videret. Atqui scripturæ testimonia, quæ citauimus, non quouis modo visum esse ab Apostolo Christum declarant, sicut de Stephano tantummodò dicunt, vidisse illum cælos apertos & IESUM ibi stantem à dextris virtutis Dei. Longè alia de Apostolo Paulo est narratio. Dicit enim scriptura visum esse Christum ab Apostolo sicut visus est Cephæ, sicut visus est cæteris idoneis testibus resurrectionis eius, qui fuerunt omni exceptione maiores. Testatur etiam, ipsi ASTITISSE; testatur Paulum, cum videret, audiuisse etiam verbum ex ORBIS eius; testatur ipsi apparuisse non in cælis, uti Stephano, sed IN VIA, ut Ananias inquit, Hæcne significant eminens tantum à terra cōspectum esse ab Apostolo Christum in cælo existentem? Minimè verò: sed prorsus propè.

Sed nonné, dicit aliquis, raptus illo tempore Apostolus est usque ad tertium cælum, atque item usque ad Dei Paradisum? Nonné ibi potuit Christum cominus videre? Ego verò credo prorsus ea cōtigisse quæ Apostolus narrat ipse de illo suo raptu. Sed siue in corpore siue extra corpus (nam neque hoc ille sciuit) raptus ita sit, constat certè distinguere debere quæ vel vidit vel audiuit vel illustratione diuina intellexit in eoraptu, à clara illa altera visione Christi non in cælo sed IN VIA, ut Ananias est testatus. Ac multò etiam est certius diuersum fuisse miraculum illud, quando multo tempore post eum raptum, ab Apostolo est Christus in carcere auditus, & quidem ipsi ASSISTENS, ut antè recitauimus. Vidit igitur primum

mum & audiuit Christum præsentem in via. Deinde illo tri-duo, quo stupefactus post eam visionem, neque vidisse neque manducasse aut bibisse scribitur, raptus siue in corpore siue extra corpus esse putatur. Tum longo tempore post, cum in custodia esset Claudij Lysia, Christum sibi ASSISTENTEM audiuit. Nostrum itaque argumentum ob eam rem est firmum, quoniam vidit IN VIA, & audiuit ASSISTENTEM in custodia, & quidem in eum finem ut non minus ipse quàm cæteri Apostoli, à quibus reuera cominus visus est, testis idoneus ac sine exceptione esset Dominicæ resurrectionis.

II. Est & illud ad hanc rem, ex scriptura duci solitum argumentum, non inualidum.

Nam si spectes ad naturæ consuetudinem atque vim; quomodo nunquàm sit ut corpus vnum diuersis adsit in locis: ita neque sit aliquando ut locus vnus capiat corpora diuersa, quorum alterum quidem ipsum compleat. Neque magis hoc quàm illud ratio assequitur: cum non sit minus ab vno capi & contineri plura, quàm vnum capi & contineri à pluribus.

At compertum ex diuina scriptura est, locum vnum continere potuisse atque adeò continuisse illo modo diuersa corpora, nempe Christi corpus & obsecratam ianuam, qua is est ingressus ad Apostolos. Item idem Christi corpus, & claustrum Virginis intemeratum; atque etiam lapidem clausi sepulchri: ut de cælis incorruptilibus quos penetrauit, nihil iam dicam.

Potest igitur eadem Dei virtute fieri ut id ipsum Christi corpus, licet vnum & idem, præsens diuersis in locis adsit, maximè cum non ab illis locis capi, sed illis in Sacramento mirabiliter contineri asseramus.

Verum neque hic tacuit omnino Calvinus. Nam ut hoc etiam argumentum effugeret, commētum excogitavit antea prorsus inauditum. Quod Christum, inquit, exisse ē sepulchro clauso & clausis ianuis ad discipulos esse ingressum obiciunt, nihilo magis eorum errori suffragatur. Nam sicut aqua non secus ac solidum pavimentum Christo iter præbuit super lacum ambulanti: ita nihil mirum si ad eius occursum se flexit lapidis durities. Et si probabilius est, inquit, eius imperio amotum fuisse lapidem, & mox transitu dato ad suum locum rediisse. Nec ianuis clausis intrare tantundem valet, ac penetrare per solidā materiam, sed sibi aditum patefacere diuina virtute, ut repente steterit inter suos discipulos planè admirabili modo, cū obseratæ essent fores. Hactenus Calvinus. Quem procul dubio puduit, nefariam cogitationem, quam similiter habuisse videtur de in-temeratis claustris Virginis, oratione hoc in loco prodere. Cur enim de eo mysterio admirabilis partus Virginis, non aliud, si quid habebat diuersum respondit?

Sed de obseratis foribus videamus. Cyrillus quidem Alexandrinus de eo miraculo sic scriptum reliquit: Clausis, inquit, foribus repente Dominus omnipotentia sua NATURA RERVM SUPERATA ingressus ad discipulos est. Nullus igitur querat, quomodo clausis ianuis corpus Domini penetrauit: eum intelligat non de homine nudo ut modò nos sumus, sed de omnipotenti Filio Dei hæc ab Euangelista cōscribi. Ac paucis interpositis. Si hanc, inquit, operationem Dei percipere nequeas, cur potius ingenij humani imbecillitatem non accusas? cur nō seruas silentio datam tibi à creatore mensuram. Hæc Magnus Cyrillus. qui Calvinum planè & Caluini discipulos diuina quadam mentis prouidentia redarguisse in hoc loco videtur. Hi sunt enim, qui dum non capiunt, quomodo Christi corpus NATURA RERVM superata lignum

lignum penetrarit, imbecillitatem intelligentiæ suæ non reputant: Sed cōmentum excogitant quod est etiam ridiculum. Nempe Christū diuina virtute sibi ianuas aperuisse, atque ita ingressum esse aditu sibi patefacto ad discipulos, cū fores fuissent antè clausæ. Magnum scilicet miraculum, aperuisse ianuas, quæ erant clausæ, & ianuis apertis esse ingressum. An hoc nisi diuina virtute fieri nequit? An res est quæ superet ianuæ naturam? Æque ineptum est figmentum quod similiter de sepulchri lapide comminiscitur. Nam historia Evangelica, primū ab Angelo, postquā resurrexisset Dominus, (ut etiam D. Chrysostomus annotauit) lapidem esse reuolutum indicat.

III. Iam sancti Patres rem quidem maximè admirabilem esse agnouerunt, ut corpus vnicum, adsit diuersissimis in locis: Sed eiusmodi tamen rem hanc esse confessi sunt, quæ fieri prorsus possit, imò qua summo Dei beneficio fiat in Eucharistiæ celebratione quotidie. In quo genere præclara est valde D. Chrysostomi oratio. O, inquit, miraculum! O Dei benignitatem! Qui cum Patre sursum sedet in illo ipso temporis articulo omnium manibus pertractatur. Tum Gregorius Nizenus rectissimè. Sicut diuinitas, inquit, replet mundum, & tamen vna est; ita innumerabilibus locis cōsecratur, & tamen vnum corpus est. Hæc ille. qui exemplo certè esset vsus minimè accommodato, nisi sensisset variis locis poni Christi corpus per consecrationem substantialiter in Sacramento præsens, quemadmodum substantialiter omnino replet mūdum diuinitas. Item Basilius, sic ad Christum precatur: Veni ad sanctificandum nos, qui SURSUM Patri confides, & Hic nobis inuisibiliter coēs; & dignare nobis impartiri sacrosanctum tuum corpus & preciosum sanguinem. Tum Ambrosius: Christus ipse offertur, inquit, INTER-
RIS, quando Christi corpus offertur. Sic Ambrosius. qui

Matth. 27. &
25.
Chrysostomus
Homel. 91. 10.
Matth.

Vnum corpus.
in pluribus locis
esse posse, probatur
etiam ex
Patribus.

Chrysost. lib. 4.
de Sacerd. sub
inatum.

In Serm. Pasch.

Basilius in Limer-
gia.

Ambrosius in Psal.
31.

Lib. 12. in Ioan.
cap. 33. Idem A-
lexand. in disp.
contra Apollina-
riar. Ambro-
sius lib. 10. in
Lm. cap. 24. &
alij.

Homel. 17 in
ep. ad Heb.

Anglib. de cura
pro mort. a-
gend. cap. 16.

Pro vera Christi presentia

62
proculdubio nō ignorauit, Christum tum etiam, cū in terris offertur, esse in coelis. Et alio loco sentētiās eorum Patrū allegauimus, qui cū locū Epistolę ad Hebręos de vnica Christi oblatione in cruce interpretātur, disertē fatentur, vnum atque eundem Christum esse qui multis in Ecclesia locis plenus hīc & plenus ibi offeratur, atque ad eō habeatur in tremendis mysteriis præsens. Vnum est, inquit Chrysostomus, hoc sacrificium: alioquin hac ratione, quoniam multis in locis offertur, multi Christi sunt? Nequaquam. Sed vnus vbique est Christus. et Hīc plenus existens, & illic plenus: vnum corpus. Sicut enim qui VBIQUE offertur vnum corpus est & non multa: ita etiam & vnum sacrificium. Augustinus etiam, tanquam de re tractans quæ diuinitus omnino fieri possit, querit in quodam loco, vtrum Sancti vita defuncti, eorum necessitatibus, qui ipsos inuocant, sic opulentur, vt ad eam rem diuersissimis etiam in locis simul adsint spiritu suo præsentes. Quod certē non videtur esse facilius quā vt substantia etiam vnius corporis, modo præsertim spirituali atque inuisibili, vt sit in Sacramento, constituatur diuinitus diuersis in locis. Sed pergamus vterius.

IIII Non esse, quemadmodum isti contendunt, impossibile, vt corpus vnum diuina virtute in pluribus simul locis præsens adsit, ratione præterea & argumentandi forma in iis disputationibus quæ sunt de potentia Dei, valde firma, sic probo:

Quidquid non inuoluit vllō modo contradictionem, Deus potest facere.

Sed vt corpus vnum in multis sit locis, non est res eiusmodi quæ inuoluat vllō modo contradictionem.

Igi-

disputatio contra duas Sectas.

63

Igitur vt corpus vnum in multis sit locis, Deus potest facere.

Maiores ex inmensitate omnipotentiae diuinæ certissima ratione conuincitur. Quod enim sine vlla contradictione asseri potest, id etiam sine repugnantia potest intelligi. Quod autem intelligi potest, id & veri & entis, vt loquimur, rationem atque essentiam habet. Quidquid autem verum & ens est, id prorsus in eam potentiam cadere potest, quæ omnipotentia est, id est quæ sine vllis limitibus valet non ad has res tantum vel ad illas, sed ad omnes omnino in quibus est ratio veri & entis. Talis est autem Dei potentia infinita. Et hanc rationem habet quod Angelus asseruit, nullum non verbum esse Deo possibile.

Minorem illa mihi probatio planè persuadet. Nam esse corpus alicubi præsens, id quidem nō nisi accidens corporis est, siue absolutum illud siue respectiuū sit accidens. Præterea id accidēs, sic a corpore diuersum, atq; etiā corpore posterius est, vt diuina virtute posset constare verum aliquod corpus, neq; tamē vllō loco esse præsens. Id si quis neget, cogitet attentius an negare audebit, in potestate Dei fuisse, sicut creauit ab initio vniuersum hunc mundum, ita vnum aliquod corpus, puta lignum vnum, aut vnum lapidem tantummodò creare. Hoc certē si Deus fecisset, verum aliquod corpus fecisset, quod non habuisset tamen vllum accidens presentiae ad quemquam locum. Iam, quæ ratio euidenter asserri potest, quam ob rem nequeat, sine contradictione non multiplicato corpore, multiplicari accidens illud presentiae in corpore, quod neque de essentia corporis est, & ita corpore posterius, & a corpore diuersū est, vt etiam possit penitus sine illo corpus cōstare? An sequetur illicò esse vnum corpus & non esse corpus vnum? Quomodo? qua ratione id sequetur? Corpus certē & vt corpus & vt vnum corpus, subic.

Cur Deus possit facere quicquid, non implicat contradictionem.

subiectum est illius accidentis præsentiæ, atque adeo quiddam eiusmodi accidenti prius: & id sanè ita, vt per virtutem Dei carere prorsus possit illo posteriori accidente præsentiæ. Hoc cum ita sit, cur multiplicari præsentiā illam, erit etiam multiplicari corpus, esseq; adeo corpus vnum, & non vnum? At vna eiusmodi præsentiā requirit tanquam suum subiectum, totum vnum corpus; vt proinde non videatur in eodem corpore altera simul posse poni præsentiā. Certè neque poni solet neque potest poni per aliquam virtutem causæ naturalis; sed potest tamē per virtutem diuinā. Hoc enim contendo, si ad infinitā Dei potentiam vnum corpus referas, nullam euidentem afferri posse rationem cur in eo tanquam in subiecto non sit capacitas ad præsentiās diuersas. Atque ego quidem eò magis persuadeo id mihi, quod aliquid non prorsus absimile in alio quodam genere iam contingere (sententia saltem quorundam non improbabili,) animaduerto. Etenim vna relatio æqualitatis ad vnū æquale in toto subiecto suo est, & vt ita dicam, illud quasi totum occupat. Nihilominus tamen vt quidam putant, locus est in eodem subiecto alteri relationi æqualitatis ad alterum æquale. Cur non aliquid simile, quod ad præsentiā attinet, contingere posse per diuinā virtutem concedemus?

Serm. de
Pasch.

V. Hoc si parū Aduersarios mouet, demonstrent quæso mihi quam obrem, vel, vt pressius vrgeam, quam ob rationē propriē nequeat corpus vnum in pluribus locis adesse simul? An quia vnum? At Deus (quod est ad hanc ipsam rem exemplum D. Gregori Nizeni) multo magis vnum quiddam est, & est tamen totus diuersissimis in locis. An quia est vnum aliquid, quod est finitum atque creatum? At substantia rerum finitarum non loco propriē, sed suo genere atque differentia finitur, vt suam ita tantum non aliarū rerum omnium perfectionem contineat. Ex qua re fit vt si corpus vnum esset

esset totum in pluribus locis, nihilominus esset finitū. Nam & anima vnum quiddam finitum atque creatum est, & est tamen tota diuersissimis in partibus. Angelus etiam, cum sit creatura, differentibus tamen in rebus sistere sese præsentiā potest, in vnaquaque totum. Sed hīc dicetur, neq; Angelum neq; animā adesse partibus aut rebus sic inter se distinctis, quomodo distant loca, in quibus affirmamus nos adesse simul Christi corpus. Certè nihil obstat, quo minùs in diuisis etiam à se inuicem partibus & alibi atq; alibi collocatis possit diuina virtute anima præsens (vt erat in iisdem partibus cōiunctis prius) retineri sublata tantum informatione. Sic etiam Angelus, qui in duabus rebus cōiunctis & in vnaquaque earum totus existit, persistere diuinitus in iisdem tūc etiā posset, cum altera ab altera procul remoueretur. Hoc si absq; repugnantia cōuenire potest vni spiritui, cur non etiā vni corpori eadē Dei virtute possit accidere, præsertim præsentiæ modo neq; locali prorsus, neq; visibili? Obiiciunt Augustini sententiā, qui sic scripsit ad Dardanum: Spacia locorum tolle à corporibus, & nusquam erunt: & quia nusquam erunt, neq; erunt. Sed hīc Augustinus minimè negat, corpus per potentiam absolutam Dei, alicubi esse posse modo non locali: ac multo minùs præsentiā esse posse per eandē Dei virtutem multis in locis. Tantum enim disputat non posse corpora naturali modo sine locis, quib⁹ cōtineantur, existere. Id apparet ex anthirthesi, quam ibi instituit. Nam Deum cōparat cum corporibus. Illum affirmat in se ipso præsentiā esse. quia nō continetur, inquit, ab eis quibus est præsens, tāmquam sine eis esse non possit. Tum subiungit verba illa quæ sunt antè recitata, docetq; aliam rationem esse corporum, quod nisi in locis quibus contineantur esse nō possint. Ita illud profectò docet, quod naturaliter competit corporibus. Quemadmodum etiam perfectionē ibi naturalem Dei memorat,

Augustin. epi.
Bo. 37.

morat, cum contra dicit illum sine locis, à quibus contineatur, esse posse. Nihil igitur cum hac Augustini doctrina pugnat id quod ipsi disputamus, per absolutam potentiam Dei, posse vnum corpus alicubi esse modo non locali, & quidem diuersissimis locis substantia sua reuera præsens. Contra hanc assertionem nihil prorsus obijci potest, quod non facile explicari possit, si mentem intelligentiamque à consuetudine imaginationis auocemus. At id non capimus. Quam multa isto modo, quæ sunt certissima, negare deberemus! Nimirum res est, quæ abhorret à nostri sensus atque etiam ab ipsius naturæ consuetudine. Sed nunquid his finibus diuinam potentiam metiemur, ut illi nisi quod fieri solitum est, atque à nobis cogitatione comprehendi potest, non concedamus? Exiguæ profecto tunc essent diuinæ virtutis copię. Quare longè aliter sentiendum est, idque cogitandum, ut rem aliquam diuinitus fieri posse statuamus, satis nobis esse non videre cur ea fieri nequeat, neque etiam oportere, ut quomodo fieri possit, ipsi videamus. Qua de re sapienter admodum Hugo Victorinus: Dices mihi, inquit, quomodo corpus vnum eodem tempore in diuersis locis esse potest? Hic est, ibi est, totum utrobique est, & in multis locis similiter. Noli mirari. Qui fecit locum, fecit corpus, & fecit locum in corpore, & corpus in loco. Et qui fecit, ut vnum corpus vno in loco esset, fecit sicut voluit: Et si voluisset, aliter facere potuisset. Nam quando vult, aliter ipse facit, & est semper sicut ipse vult. Quia autem sic ipse fecit, ut vnum corpus esset in vno loco: tu quod factum est vidisti, & nescis aliud, nisi quod factum esse vidisti. Idcirco miraris quando aliud vides vel audis, quam videre & audire consueuisti, &c. Cogita facientem, & desinet esse mirabile, vel saltem incredibile non crit. Hactenus Victorinus.

*Lib. 2. de Sacra.
cap. 11.*

Nunc

Nunc consequens est, ut refellamus breuiter alteram partem Sacramentariæ probationis, quæ est sanè infirmissima. Si maximè, inquit, essentia vnius corporis non sit, ut vno in loco tantum sit præsens, at est certè proprietates naturalis. Omnes autem proprietates naturalis corporis confitendum est inesse in Christi corpore; cum naturam Verbum diuinum sumpserit, naturæ nostræ per omnia, excepto peccato, similem. Confitendum est igitur, Christi corpus itidem præsens esse in vno tantum loco. Non vident homines incautissimi, si valeat hoc argumentum, quò nam absurditatum à nobis pertrahi possint. Sic enim pari modo argumentabor: Proprietas corporis naturalis est, ut pati & corrumpi possit; ut locum alio corpore repletum occupare nequeat; ut, si viuum est, alimonia indigeat, si terrenum, adeò sit graue, ut consistere atque extare omnino & ingredi non possit, nisi super terram &c. Sunt autem à Verbo diuino, vnà cum natura corporeæ naturales omnes corporis proprietates sumptæ. Christi ergo corpus iam etiam & patibile, & mortale est, & alimonia indiget, neque aliquando vel nascens ex Virgine, vel ex sepulchro exurgens, vel ad discipulos clausis ianuis ingrediens, per locum altero occupatum corpore, permeauit, neque demum super aquas omnino extitit, aut est ingressus.

Ex forma argumentandi Sacramentarium, plura absurda sequuntur.

Hoc certè argumentum, cuius conclusionem constat falsam esse, nihil differt ab argumento Sectariorum. Quare æquè illud atque hoc captiosum est. Nam responderi debet, suscepisse quidem vnà cum natura Verbum diuinum proprietates omnes, seu accidentia corporis naturalis, sed non perpetuò tamen retinuisse, quidquid est prorsus eiusmodi accidentium: quin imò diuina virtute atque gratia corpus illud sublimioribus aliquibus siue conditionibus siue

K 2

attribu-

attributis fuisse donatum, quæ tamen cum vera essentia corporis minimè pugnauerint. In eo genere ut impatibiles, subtilitas & aliæ dotes, ab inuitis etiam Sectariis poni debent; sic etiam præsentia Sacramentali modo pluribus in locis à nobis numeratur. Neque nobis magis in ea re, quàm Sectariis, ut concedant alias corporis Dominici dotes, quæ controuersia omni vacant, id argumentum obstare debet, quod ex contraria conditione corporis obiciunt.

Quoniam igitur neque ex essentia, neque ex proprietatibus corporis efficitur, ut Christi corpus nequeat alibi etiam præterquam in cælo esse præsens, perspicuum est doctrina de incarnationis mysterio, ac veritate naturæ assumptæ, insipienter Sacramentarios etiam abuti ad suum errorem stabilendum. Nos firmiter clarissimæ ac inuictissimæ illi sententiæ filij Dei adhærebimus, Hoc est corpus meum. Et, Hic meus est sanguis. Nam quod verè ac propriè hisce verbis Dei filius corpus suum & sanguinem sub speciebus panis & vini reipsa præsentia monstrauerit, his argumentis, ut summam rem amplissimam complectar, persuadere sibi debent, quicunque sunt aliquo iudicio præditi.

1. Cum prius apud Ioannem de carne sua in hoc Sacramento (ut veteres intellexerunt) ad consequendam vitæ immortalitatem edenda, & sanguine suo bibendo concionaretur; adeò non existimatus est ab auditoribus figuram tantum sui corporis polliceri, aut tantummodò fidem de salutifera ipsius virtute, (quam illi iam multi non inuiti accommodauerant) requirere, ut consuetò etiam more sibi CHRISTI carnem, tanquam aliam in macello (ut Augustinus inquit) concisam, edendam esse putarent. Et falsa quidem ex parte, & à CHRISTO ibi refutata fuit hæc illorum existimatio; quoniam circa manducationis cer-

tè ac

tè ac potionis modum errabant. Sed non falsò eos tamen intellexisse, velle Christum aliquo tandè modo verè ac realiter suam carnem edi & bibi suum sanguinem, inde perspicuum est, quòd propter eius rei difficultatem, quæ in mysterio restabat, non obstante explicatione, quàm circa modum adhibuit Christus, multi discipulorum eius abierint retrò, sicut iam faciunt Sacramentarij. Neque est profectò vlla ratio credibile, adeò salutem discipulorum neglexisse Dei Filium, ut in viam eos non reuocasset, si hoc facere potuisset præterea exponendo se, neque consuetò more, neque vllò alio modo verè ac realiter, sed (quod erat ad credendum perspicuum) in sui figura ac signo tantum ab ipsis manducari velle. An verò ita dixit? Minimè. Nā affirmauerat perspicuum prius, Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Itaque dolet tantum eorū discipulorum vicem, quòd adhibita recta explicatione de manducandi modo, credere tamen mysterium id, quod de vera manducatione erat reliquum, in ea quæ re ipsi fidem habere recusarent. Et sunt (inquit mœrens) quidam ex vobis, qui non credunt. Tum ad duodecim: Nunquid & vos, inquit, vultis abire? Quasi diceret; an vos etiam ut cæteri, carnem meam verè cibum esse posse dubitatis, nec arbitramini, me facturum, ut verè quidem, sed longè aliter quàm aliis uti cibis consueuistis, meo corpore vescamini? Cui Petrus, fide tanti mysterij plenus: Domine, inquit, ad quem ibimus: verba vitæ æternæ habes. Vbi Augustinus; Videte, inquit, quemadmodum Petrus dante Deo, recreante Spiritu sancto intellexit; vnde, nisi quia credidit? verba vitæ æternæ habes. Vitam enim æternam habes IN MINISTRATIONE CORPORIS ET SANGVINIS TVI. Quis hic sanus putet, infidelitatem eorum, qui miserabiliter descuerant, aut fidem Petri, tam magnificis verbis, & ab ipso expositam & ab Augustino hic prædicatam non alia de quæ-

K 3

stio-

Matth. 26.
Marci. 14. & c.

Præsentia Christi in Sacramento, & proprietates verborum eius in illius institutione probantur.
Ioan. 6.

Tract. 27 in Ioan. et serm. 2 de Verbis Apostoli.

stione fuisse, nisi an Christi corpus in pane tanquam in figuraviuificæ virtutis eius edi possit. An non prius quoque se vitam atque salutem afferre mundo luculentis verbis professus erat? Aut verò id mysterium, quod quasi alphabetum primum Christi doctrinæ erat, nondum crediderant ipsius discipuli?

2. Deinde panem, siue cibum, quem pollicetur cœlestem, adeoque carnem suam, cum manna comparat, ipsique præfert, non modò, quia vitam æternam utrumque præbeat, sed quoniam est eiusmodi, ut id quasi virtute ac dignitate sua propria præstare possit, videlicet sua ipsius caro. Hæc autem comparatio nequaquam apta fuisset, si carnem suam non etiam intellexisset omnino à nobis reipsa edendam esse, sicut manna edebatur. Nam si cibum pollicitus esset tantum, qui sola significatione existeret ipsius caro, non utique cibum eiusmodi promississet, qui per se viuificare posset, quique aliter, quam manna sit ipse Christus. Fuit enim manna etiam Christi figura. Vnde Augustinus de hoc cœlesti pane, qui CHRISTVS est, verba faciens: De cœlo inquit, descendit ut manna: Sed manna umbra erat: iste veritas est. Sicut Apostolus, propter eiusdem manna significationem dicit, priscos Patres omnes eandem escam spiritualem, hoc est, Christum manducauisse in manna tanquam in signo.

3. Cum Christus affirmavit, Hoc est corpus meum &c. colloquium ei erat, non cum aliis, quibus ferè in parabolis loquebatur, sed cum discipulis suis, quibus regni Dei mysteria proponebat perspicuè, & in secreto atque à turbis remoto loco; & tunc, cum testamentum conderet, quo vnum è Sacramentis Ecclesiæ instituebat atque legabat; & in extremo vitæ suæ tempore, iis tanquam vltimò valedicens, quos cum antè dilexisset, in finem tamen, ut est apud Io-

annem

annem, summopere dilexit. Indicant verò omnes istæ ac singulæ circumstantiæ, sermonem illum Christi fuisse sanè planissimum idque significauisse propriè, quod verba sonant. Nā si aliàs vnquam, certè amicissimis, & in loco priuato, & in testamento condendo, & in discessu ab iis, qui charissimi sunt, maximè solent apertè animorū sensa declarari.

4. Commemorant eam Christi sententiam simpliciter, absque vlla tropi significatione Mattheus & Marcus & Lucas. Neque ij tantum modò, sed longè etiam post Apostolus Paulus, qui & ipse, quod à Domino accepit hac de re, fidelissimè tradidit nobis. Res autem magna est, & prorsus talis, de qua verum sentire plurimum interest Ecclesiæ. Verba etiam Christi eiusmodi certè fuerunt, & ita sonant, ut si error sit, ea propriè intelligere, facillimè accidere potuerit hic error. Quod & antiquissima tot seculorum populorumque sententia, quæ sic ea verba intelligit, & ratio ipsa cōfirmat. Nam cum Christus carnem suam ad manducandum dare nobis in Sacramento citra repugnantiam vllam, ut antè defensum est, posset; velle se certè id facere, nullis aliis verbis planioribus significare debuit aut potuit, quam illis quæ vsurpauit, inquit: Accipite & manducate, Hoc est corpus meum, ipsū quod pro vobis tradetur. Hoc cum ita sit, si maximè Christus ipse Berengarianam aut Calvinianam explicationem suis verbis, ne orbis in eam sententiam indueretur, quæ (frement licet isti) sententia totius orbis est, & fuit semper, adhibere non debuerit: Si non debuerit id facere Mattheus, non Marcus, non Lucas; certè ad gentium Doctorem eximium D. Paulum, eum nobis id mysteriū longè post enarrauit ac tradidit attinebat aliquam eius doctrinæ & interpretationis significationē dare, ne, si fallimur cum verba Christi propriè intelligimus, vsq; adeò verisimiliter in re tāta decipemur. An verò ita fecit? Nihil minus. Quin potius præsentiam

realem

Ioan. 13.

Quarta probatio.

Matth. 26.

Marcus, 14.

Luc. 24.

1. Cor. 15.

Secunda probatio.

1. Cor. 15. in Ioan. 13.

Tertia probatio.

realem corporis & sanguinis Domini grauissimis, & potentissimis, & omnino eiusmodi verbis, quæ suo pondere leuissimas interpretatiunculas istorum omnes tanquam obrunt & opprimunt, ubiq; nobis commendare. Nam quæ potest esse maior vis & autoritas orationis, quam cum per interrogationem asseuerat, inquiens: Panis quem frangimus, nonne communicatio **CORPORIS** Christi est? Et calix cui benedicimus: nonne communicatio sanguinis Christi est? Tum illud grauissimè: Qui manducat et bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non **DIUIDICANS CORPUS** Domini. Fide profectò caret & excors est planè is, cui vel pauor ipse, atq; honor, quem habet hæc Apostoli sententia, fidem non facit de præsentia corporis & sanguinis Christi in hoc sanctissimo Sacramento.

5. Mysterium id fidei quod à Christo nobis in hoc Sacramento commendatum est, quodq; ab Ecclesia semper quasi antonomasticè, mysterium est appellatum, dubitari nō potest, quin & à cæteris mysteriis siue articulis fidei, propria quadā sua ratione differat, & singularem aliquam atque magnam difficultatem contineat, secundum eam ipsam propriam rationem suam, qua differt à reliquis. Id cum per se clarum sit, ex multis etiam intelligi potest. Nam primum ob insignē rei difficultatem, antequam eius mysterij promissionem faceret ipse Christus, stupendo miraculo, cum paucis panibus infinitam propè multitudinem satiauit, animos auditorum dociles & faciles, ad id mysterium credendum reddere studuit, vt S. Chrysostomus annotauit. Deinde rem grandem & singularem atque admodum arduam se proponere, satis ipse Christus indicauit, grauissima illa asseueratione. vtens **AMEN AMEN** dico vobis, Nisi quis &c. Tum argumento, ex mysterio ascensionis (vt Cyrillus interpretatur) ducto, rem eam quantumuis admirabilem, fide non esse indignam demonstrat.

monstrauit. Hoc, inquit, vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem vbi erat prius? Id est, si præter naturam, caro mea in cælum ascendet, quid mirum si præter naturam vos etiam sustentet atque viuificet, inquit Cyrillus. Sic etiam Apostolus, non sine grauissimo quoque procæmio, quo sibi primum auditorum fidem in re tanta conciliaret, de hoc mysterio dicere aggressus est. Ego inquit, **ACCEPI** à Domino, quod & tradidi vobis. Quasi diceret, rem maximam sum dicturus, sed quæ credi tamen, quamuis difficillima à vobis debeat; quoniam non à me excogitata, sed à Domino, id est à veritate ipsa mihi restata atq; tradita est.

Hoc verò cum ita sit, non vident tamen Zvingliani & Calviniani nostri, eam se, negata reali præsentia, rationem statuere huius mysterij, quæ vel nihil re ipsa differt ab articulis aliis nostræ fidei, vel si quidquam differt, nullam tamen propriam habet difficultatem alicuius ponderis, præter illam, quam continent alia mysteria. Qui enim iam credit, Christum etiam vt hominem, vitam esse nostram, id est, per ipsum gratiam spiritualem obtinere, atq; eam abundantius etiam per gratiæ incrementum habere, tum in ipso & per ipsum nos, vt Apostolus disputat, omni benedictione spiritali benedici, omnibusque donis affici: hoc inquam, qui iam credit, quid obsecro magnum atque difficile prætereà credet, si crediderit panem, quia vitam fouet atque alit, figuram & Symbolum esse illius salutiferæ virtutis humanitatis atque corporis Christi? At mirabile est, inquiunt, quòd corpus illud Christi, tanto locorum interuallo à nobis distitum; è cælo tamen ad nos vsque transmittere possit spiritalis gratiæ robur atque virtutem. Primum, si in ea re tantummodò mysterium hoc ponunt, non iam nobis magis, quam sibi obiiicere debebunt illud, Caro non prodest quidquam. Hic enim disertè asserunt, prodesse carnē Christi

NOTA.

ad salutem, & prodesse cœlo. Itaque coguntur nobiscum illud interpretari, ut sit sensus, Non solam carnē sine fide & rectis animi motibus prodesse; aut certē nihil ad rem attingere carnalem illum comedendi modum, quem intellexerat Capernaia. Deinde, corpus & humanitas Christi, ē cœlo, nō suapte virtute, ut causa principalis (id enim propriū Dei est) sed tantum ut instrumentum gratiam efficit. Neq; certa atq; indubitata fide cōpertum adhuc est, quā illud ratione sit gratiæ instrumentum. An quasi physicē, uti disputant, an duntaxat moraliter? Quocunque autem modo Christi corpus instrumentum esse gratiæ dicatur: primō cū causa instrumentalit tantū esse ponatur, non est in eare tanta difficultas atque admirabilitas, quantam inesse in hoc mysterio indicant illa quæ cōmemorauimus. Deinde qualiscunq; ea difficultas sit, ea tamen non est huius mysterij propria. Tum quōd fides de sanctificatione nostra requirit, ut id humanitati tribuamus, atque ad eō corpori etiam Christi, quo ille pro nobis patiēdo salutem nostram operatus est. Tum etiam quia certum est, humanitatem ac viuificam carnem Christi causam in vniuersum esse instrumentalem cuiuscūque gratiæ, quæ citra vsum etiam istius Sacramenti quandoq; datur. Planum itaq; est, Aduersarios cū presentiam Christi in sanctissimo Sacramento negant, nihil admirabilitatis ei mysterio relinquere; quōd sit ipsi proprium; sicut est verbi gratia Baptismi propria spiritualis regeneratio, ac sanctificatio per aquam, & alia id genus, quæ in singulis nostræ fidei mysterijs propriē sunt mirabilia.

Sexta probatio.

6. Cū Christus possit omnino, ut antē ostensum est, nobis in Sacramento adesse sub aliena specie præsens; cumque ipsum voluisse ita facere, verba ipsius planissimē significant: Duplex adhuc ratio, & vtraque sanē magna, accedit, cur illum ita in Sacramento adesse persuadere nobis prorsus possimus. quarum altera, ex infinita illius erga nos charitate; al-

tera ex commodo nostro spirituali, cuius ille studiosissimus fuit, deducitur. Nam quis, cū à sibi charissimis necessariō discedit, non item manere vellet cum illis, si in ipsius esset arbitrio & potestate positum, discedentem etiam manere? Effigiem suā aut munus quodecunq; abeuntes ad memoriam relinquunt iis, quos præcipuo amore diligunt. Quid facturi essent, si restare ipsi, & abire simul possent? At potuit Christus, & nos summa charitate dilexit cuius certē virtutis ea vis est, ut amantem non modō præsentem amato sistat, sed quā arctissimē fieri possit, vtrumq; coniungat. Quod expendens hoc in loco diuus Chrysostomus, Cū suū, inquit, Christus in nos amorem indicare vellet, per corpus suum se nobis cōmiscuit, & in vnum nobiscum redegit, ut corpus cum capite vniatur. Hoc enim amātium maximē est. Hoc Iob significabat de seruis, à quibus maximē amabatur, qui suum amorem præferentes, dicebant: Quis daret nobis ut eius carnibus implemur? Quod Christus fecit, ut maiori nos charitate astringeret, & ut suum in nos ostenderet desiderium, non se tantum videri permittens desiderantibus; sed & tangi & manducari, & dentes carni suæ infigi, & desiderio suo omnes impleri. Ab illa igitur Christi mensa, tanquā leones ignem spirātes surgamus, diabolo formidolosi, & caput nostrum intelligamus, & quam in nos præstiterit charitatem. Hæc & alia præclare in eandem sententiam ibi Chrysostomus; ut ex natura charitatis confirmet præsentiam corporis & sanguinis Christi in Sacramento. Iam verō si ex commodo nostro ut dicebam, rem etiam assimemus, iudicio profectō & sensu de rebus diuinis caret omni, qui non sentit, quantum momēti ad charitatis & spei & fidei & religionis & cæterarum virtutū omnium studium in nobis accendendū, ea Christi præsentia & fides, atq; persuasio de illa erat habitura. Nam qui non ferreus est, huius certē animus vehemētissimē

*Homil. 45. 122
Ioannem.*

Iob. 97.

commouetur, cum cogitat illum ipsum presentem se tenere & sumere, & illius carnibus impleri, cui tam multum debet, a quo tam multum & sperare & timere potest. Hic mens perfunditur & percellitur eiusmodi religione, quæ ne ab illis quidem, quibus eam probè sentire donatum est, ullis verbis explicari potest.

Septima proba-
tio.

7. SENTENTIÆ communi sanctorum Patrum, de Christi verbis interpretandis non assentiri, insolentissima infania est. At Patrum iudicio Christum dicentem: Hoc est corpus meum, &: Hic meus est sanguis, non figuram, sed rem ipsam planè, id est corpus suum & sanguinem sub pane & vino demonstrauisse, tam multa, tam perspicua argumenta declarant, ut intolerabilis impudètia sit, ea de re dubitare. I. Nam cum omnes ferè Patres aliquid omnino pro nobis in hac causa sic scripserint, ut ad se expediendum, nihil isti satis probabiliter dicere possint; accedit etiam quod eiusmodi præsentiam, eorum aliqui (quorum studium fuit, sententiam antiquitatis, atque adeò ipsius Ecclesiæ, fidelissimè colligere ac referre) ita perspicuis verbis id asserunt, ut si hoc ipso tempore contra Sacramentarios causam hanc agerent, clariùs certè non loquerentur. Illustris enim est, admodum illa oratio D. Ioannis Damasceni, Non est, inquit, figura panis & vinum corporis & sanguinis Christi (absit enim hoc) sed est IPSUM CORPUS Domini Deificatum; ipso Domino dicente: Hoc est meum (NON FIGURA corporis) sed corpus: & non figura sanguinis, sed sanguis. Tum Theophylactus explicans illud apud Marcum: Hoc est corpus meum. Hoc, inquit, quod sumitis: non enim tantum figura & exemplar est corporis Dominici panis, sed in illum conuertitur corpus Christi: Dominus enim dicit; Panis, quem ego dabo, caro mea est: Non dixit FIGURA est carnis meæ, sed CARO MEA est. At alij Patres non ita dixerunt. Ego verò autoritate Dama-

Damasceni & Theophylacti, cum in Patrum sententiis essent versatissimi, & rectæ fidei doctrinam sequuti fuerint, moueor ut mihi persuadeam reliquos omnes Patres antiquos ita certè sensisse, si maximè non ita dixerint perinde clarè. Aut proferant, si possunt Sacramentarij vel vnum ex sanctis Patribus, qui contrarium huic orationi Damasceni & Theophylacti dixerit, hoc est, qui apertè dixerit, illud, quod in præsentia Christus discipulis suis dedit, TANTUM-
MODO figuram aut Symbolum sui corporis atque sanguinis fuisse. II. Deinde quò fidem huius mysterij probent, atque etiam ut persuadeant conuersionem hinc fieri panis & vini in carnem & sanguinem Christi, eam adhibent sancti Patres orationis contentionem ac argumentorum vim, ut facile appareat, non nisi pro illa corporis & sanguinis præsentia propugnauisse, quam ob rei difficultatem Sacramentarij negant. In eo genere est illud Eusebij Emiseni. Meritò, inquit, coelestis confirmat auctoritas, quòd caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Recedat ergo omne veritatis ambiguum, quando quidem qui auctor est muneris, ipse est auctor veritatis. Nam inuisibilis Sacerdos, visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbi secreta virtute conuertit, dicens: Hoc est corpus meum &c. Item D. Cyrillus Hierosolymitanus: Quamuis sensus tibi suggerat panem, tamen corpus est secundum ipsius verba. Fides te confirmat, ex sensu ne iudices. Nulla tibi post Domini verba subeat dubitatio. Et: Si aquam mutauit in vinum, quod est sanguini magis propinquum, non erit dignum cui credamus, quòd vinum in sanguinem transmutauerit? Et Chrysostomus: Credamus vbique DEO, nec repugnemus ei, etiam si cogitationi absurdum videatur, superetque ingenium & rationem nostram. Nam verbis eius defraudare non possumus. At sensus deceptus est facillimus. Quia

2.

Homil. 5. de
Pascha.

Catechesi 17.
flagor. 4.

Homil. 11. in
Matth.

I.
Multis argu-
mentis ostendi-
tur Patres an-
tiquos Christi
præsentiam in
Sacramento
pro suis credi-
disse.

Lib. 4. fid.
cap. 14.

In comment. su-
per 14. ca. Mar-
ci. Vide etiam
in comm. Mas-
sari 16.

igitur ille dixit, Hoc est corpus meum, nulla teneamur ambiguitate fratres. Itē Ambrosius: Quantis vrimur exemplis, non esse quod natura formauit, sed quod benedictio consecrauit: De **omnibus** mundi operibus legistis, quia ipse dixit & facta sunt. Sermo ergo Christi, qui potuit de nihilo facere quod non erat, non poterit ea quae sunt mutare in id quod non erant. Liqueat quod praeter naturae ordinem semel Virgo generauit: Et hoc quod facimus, corpus ex Virgine est. Quid hic quaeris naturae ordinem in Christi corpore, cuius partus fuit ex Virgine contra naturae ordinem? Congruit cum hoc Ambrosij loco illa sententia Damasceni: Si modum quaeris, sit tibi idem responsum, quod datum est Virgini; quoniam ex Spiritu sancto est. Huc & pertinent verba Augustini supra citata, quibus tantoperē fidem Petri de hoc mysterio praedicauit: Videte, inquit, quemadmodum Petrus DANTE DEO, recreante Spiritu sancto intellexit &c. III. Neque sane Patres in iis & aliis locis vsque; adeo mirabile mysterium hoc esse censuissent, nisi pro certo habuissent corporis & sanguinis Christi praesentiam. IIII. Atque id etiam manifeste quoque; conuincitur ex elegantissimis quibusdam annotationibus atque; etiam amplificationibus, loquutionibusque argutis, quibus in hoc mysterio commendando vtuntur. Quae profecto sunt eiusmodi vt censerī possint admodum ineptae, si non illi planē intellexerunt, corpus Christi & sanguinem Christi re ipsa hic adesse, sed in sui tantum figura & Symbolo. Tale in primis est, quod D. Augustinus tractans locum, ubi iuxta 70. legimus de Dauid: Ferebatur in manibus suis, ita inquit: Hoc fratres, quomodo possit fieri in homine, quis intelligat? Quis enim portatur in manibus suis? Manibus alienis potest portari homo: Manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipso Dauid secū dum LITERAM non inuenimus: In Christo autē INVENIMUS. Ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commen-

dans ipsum corpus suum ait: Hoc est corpus meum. FEREBAT enim illud corpus in manibus suis. Quid hac obsecro D. Augustini oratione vel luculentius atque; elegantius dici potuit, si Christus re ipsa in Sacramento praesens est; vel absurdius atque; ineptius, si Sacramentum est tantum Christi figura & Symbolum? An enim est quisquam, qui Symbolum sui aut effigiem suis ipse manibus gestare non possit? Quid verò Chrysostomus? Parentes, inquit, aliis saepe filios tradunt alendos. Ego autem non ita, sed carnibus meis alo, & me ipsum vobis appono. Tum alibi: Quod nunc dicunt, vellent ipsius formam aspicere, figuram, vestimenta, calceamenta: Ecce eum vides, ipsum tangis, ipsum manducas. Et tu quidem vestimenta videre cupis, ipse autem tibi concedit, non tantum videre, verum & manducare & tangere, & intra resumere. Atque etiam ibidem: Quis, inquit, loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? Quis pastor oues proprio pascit cruore? Et quid dico pastor? Matres multae sunt, quae post partus dolores, filios aliis tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coagmentat. Et illud in eodem genere praeclare. Helias melorem discipulo reliquit: Filius autem Dei, ascendens in caelum suam nobis carnem dimisit. Sed Helias quidem exutus: CHRISTVS autem & nobis reliquit, & ipsam habens ascendit. Haec & similia, quae passim in libris occurrunt sanctorum Patrum, quis non videri inanissimè dici, nisi reuera habeamus in Sacramento, & ore quoque; sumamus corpus & sanguinem Christi? V. Quid quod etiam affirmant ipsum Christum in postrema coena edisse in Sacramento suum corpus & bibisse suum sanguinem? An & hic Patres Zvinglianam vel Calvinianam tantum sumptionem, id est gratiae communicationem per efficacitatem corporis & sanguinis Christi intellexerunt? An

NOTA

Homil. 13. in Matth.

Homil. 60. ad popul.
Homil. 45. in Joannem.

Homil. ad pul. Antioch.

NOTA

Ad quest. 2.
Hedibia.

6.

Intra 7. de sa-
crif. Missa cap.
4. & 5.

7.

Vide Aug. epist.
120. Ambro. lib.
3. de spir. sanct.
cap. 12. Chrys-
stom. Homel. 24.
in 1. ad Corint.
Cyrill. Hieroso-
lymitan. Cath.
Mystag. 5. &c.

Pro vera Christi presentia

An Christi corpus vel sanguis efficiens fuit causa, yllius gra-
tia Christi? Aut verò quidquam potuit gratia de nouo hau-
rire idem ipse, qui fons fuit ab initio gratia plenissimus & in-
exhaustus? Sed audiamus Chrysostomum: Ne turbarentur,
inquit, Apostoli, primùm ipse suum sanguinem bibit. Tum
Hieronymus ad Hedibiam: Non Moyses, inquit, dedit nobis
panem verum; sed Dominus IESVS ipse conuiuia & conui-
uium, ipse comedens, & qui comeditur. VI. Iam verò cum
affirmant Patres (affirmant autem id perspicuè multi, vt ali-
bi docuimus) Christum sese in pane & vino incruentè sacrifi-
cauissè, certè vanè atque futiliter id affirmant, si non ipsum
victimam fuisse, quæ tunc præsens in pane & vino sacrifica-
retur, existimauerunt. VII. Atque vt semel id finiam, quod
non nisi summam dicere statueram, quæ præcepissent ado-
rari Christum in Eucharistia, vel adorari Eucharistiam, pro-
pter Christum in Eucharistia existentem, nisi præsentè Chri-
stum in Eucharistia esse sensissent?

Quæ cum ita sint, cur non potiùs tam multis, tam fir-
mis, tam claris rationibus, & sermonis Christi, scripturæque
adeò circumstantiis, & natura propria mysterij, & senten-
tia Patrum mouebimur, vt præsentiam corporis & sangui-
nis Christi in Sacramèto, cum vniuersa Christi Ecclesia cre-
damus, quàm nugis Sectariorum, & ratiunculis de humano
ingenio confictis vt Capernaitico spiritu quæramus, quo-
modo ibi esse possit, negemusque illum ibi esse? At ipse, in-
quiunt, semundum hunc relinquere testatus est, negauitque
fore, vt nobiscum ipsum præsentem in Sacramento habere-
mus. Prorsus ita dixit, sed non ob id contradixit verbis illis
suis clarissimis & certissimis, quibus dixit: Hoc est corpus
meum, Et, Hic meus est sanguis. Hæc verba testamentaria
sunt, ex quibus illa alia meritò sic interpretamur, vt intelli-
gantur de ordinario modo quo tunc in mundo erat, cum se
non

disputatio contra duas Sectas.

77

non in mundo mansurum esse dicebat, hoc est, aspectabili-
ter & extra Sacramentum. Hoc modo iam in mundo non
est, & quia sic futurus in mundo non erat, absolutè dixit se
non mansurum in mundo: quamquàm vno modo, videlicet
in Sacramèto, mansurus vtiq; erat. Sic, licet post resurrectio-
nem suam in mundo alio quodam modo versaretur, tamen quia
tunc in mundo non ita erat, quomodo antè erat; non esse se
adhuc in mundo simpliciter significabat, cum dicebat: Hæc
sunt verba quæ locutus sum vobis, cum adhuc essem vobis-
cum. Subaudimus enim hîc, iam autem non sum. An verò
tunc non erat etiam cum illis, cum per quadraginta dies in
multis argumentis apparebat eis. Erat videlicet & non erat.
Erat impartibilis, non erat patibilis, quo pacto mundum se
dixit relicturum. Hinc Augustinus: Quid est inquit, Ad pa-
trem vado, & iam non videbitis me? Nisi quomodo sum, cū
vobiscum sum. Tum enim adhuc erat mortalis, in similitu-
dinem carnis peccati, qui esurire poterat & sitire. Hunc ergò
Christum, id est talem Christum, cum transisset de hoc mū-
do ad patrem, non erant iam visuri. Neque verò hîc similiter
licere sibi putent Vbiquistæ loca interpretari, quibus supra
propter planum litterarum sensum conuicimus Christi absen-
tiam realem à locis aliquibus. Illi enim, vt excipiant in eius-
modi locis præsentiam illam maiestatis à se confictam, non
idem, imò nullum prorsus ius habent. Nos autem vt in lo-
cis, quibus Christus se mundum relicturum dixit, excipia-
mus præsentiam duntaxat Sacramentalem, rationes firmis-
simas habemus. Nam vt supra conuicimus, mysterium illi
nobis ad eam interpretationem obiciunt à seculis non au-
ditum, cōmentitium totum, sine probatione, sine teste, sine
firmo argumento. Nos verò contra Sacramentarios in hac
nostra exceptione responsioneque, mysterio fidei nitimur
verissimo, probatissimo, testatissimo, vt probauimus & ver-
bis

Luc. 24.

Act. 1.

Tract. 94. &
95 in Ioann.

82 Pro vera Christi praesentia disputatio contra duas Sectas.

bis ipsi, quæ processerunt ex ore Dei, & scripturæ certissimis circumstantiis & argumentis, ac rationibus firmis, & asseveratione totius antiquitatis. Quare facessat aliquando tandem utraque factio, desinantque Ubiquetarij sine fundamento Christum ubique collocare; atque etiam Sacramentarij desinant illum item sine fundamento in cælo tantum includere; tum utrique dent gloriam Deo, & cum Ecclesia Catholica, relictis erroribus extremis, consistent in medio, atque sentiāt Christum ut hominem, neq; in cælo tantum, neq; ubique locorum; sed in cælo, & in sanctissimo Sacramento praesentem adesse. Cui sit laus & gloria per infinita seculorum secula Amen.

Laus Deo & beatissima virgini Domina nostra.

Tractatum hunc, contra fundamenta duarum Sectarum, Ubiquetariæ & Sacramentariæ &c. tanquam eruditum, & orthodoxæ fidei per omnia consentaneum, ad Christi gloriam, & Ecclesiæ Catholicæ utilitatem, typis mandandum censeo

Albertus Hungerus, S. Theologiae Doctor, Professor, & Procancelarius in Academia Ingolstadiana.

ERRATA.

Folio 9 lin. 16. pro, disertis, lege disertis. Fol. 14. linea 3. pro, et le. &c. Fol. 44. lin. 26. pro disertis, le. disertis. Fol. 14. lin. ult. pro, TOTARES, le. TOTA RES. Fol. 16. lin. 29. initio, le. neq; & lin. 31. init. le. pati. Fol. 21. lin. 1. pro, olum, le. folium. Fol. 42. lin. 8. pro, saeculum, leg. seculum. Fol. 45. lin. 22. pro utrumque le. vtrumq; Fol. 75. lin. 13. pro, no sostenderet. le. nos ostenderet. Fol. 78. in margine, lin. 10. & 11. le. de corpore. Fol. 79. lin. 6. in margine le. Ioannem. Fol. 48. liv. 6. in margine, le. lib. 9.

INDEX

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM
in hac disputatione.

- A.
Absurda Ubiquetaria in interpretatione scripturae sacrae contra ipsos allata. fol. 43 & corruptione testimoniorum antiquorum ex Patribus. fol. 44. &c.
Aduersarij defendere nequeunt articulum de Christi morte & passione, nisi ubiquitatis fundamentum abiiciant. fol. 19
Aduersariorum assertio examinatur fol. 22. cuius alteruter debet esse sensus, & ambo contra ipsos. fol. 23
Aduersariorum argumenta pro opinione sua ex ratione petita. fol. 35. &c. & alia pro ubiquitate Christi, refelluntur. fol. 44. &c.
Aduersariorum improbiissima calumnia, cum obiciunt Catholicis opinione Alcoranicā de Christo. fol. 50
Anima vel Angelus unus possent in diuulsis etiam procul partibus existere simul, virtute diuina. fol. 65
Argumentum Sacramentariorum, quod Christus vno tantum in loco sit praesens, confutatur. fol. 67
Item aliud contra Christi praesentiam in Sacramento eleuatur fol. 80. &c.
Argumenta contra Ubiquetariorum commentum de unione hypostatice in Christo. fol. 11. &c. & contra ubiquitatem Christi. fol. 41
Attributa diuina omnia non sunt eiusmodi, ut possint haberi, & tamē non usurpari. id declaratur. fol. 17. etc.
D. Augustinus quomodo neget, Christi corpus ubique esse. fol. 41
B.
Beati homines erūt immortales et impassibiles gratuito Dei beneficio & dono, post cōmunē resurrectionē. fol. 16
C.
Cæli cōmētiū Ubiquetariorū. fol. 43
Caluini cōmentū de exitu Christi ē sepulchro clauso, & ianuis clausis ad discipulos ingressū redarguitur. 60
Christi humanitas quomodo verē habeat ubiquitatē, omnipotentia, & reliqua diuina attributa. fol. 8
Christi humanitas à seipsa facta, & ante seipsam extitit, secundū Ubiquetarios. fol. 15
Christum neq; passum, neq; mortuum, aut sepultū esse, iuxta nouum Symbolum Ubiquetarium. fol. 16. &c.
Christus dum hic viueret si immortalis fuit, non potuit immortalitate non uti. fol. 18. 20
Christo eidem quomodo sint tribuēda diuina & humana. fol. 29
Christi humanitati quomodo sit communicata realiter diuinitatis plenitudo. fol. 5. 6. secundū testimonia scripturae & Patrū. fol. 32. 33
Christo post resurrectionem esse datā potestatem & gloriā diuinitatis quomodo significet scriptura sacra. 32
Christus secundū humanitatē accepit, quacūq; accepit ex tēpore. fol. 33
M 2 Christus

INDEX.

Christus quomodo habeat virtutē vi-
nificandi, edatq; miracula etiam
nunc. fol. 34
Christi corpus ubiq; esse quomodo ne-
get August. fol. 41. Eiusdem Chri-
sti corporis ubiquitas refutatur ex
scriptura sacra & Patribus. fol. 42
peculiariter ex D. Augu. fol. 45
Christi humanitatē esse, ubicunq; sit
persona, vel substantia Verbi, quo-
modo probent & confutentur ad-
versarij. fol. 45. &c.
Christus quomodo impleverit omnia,
& sedeat ad dexterā Dei. fol. 48. etc.
Christi hominis maiestas qualis reue-
ra sit. fol. 51
Christum post ascensionem nunquam
absuisse à caelo. fol. 55. 56. Eundem
post ascensionem aliquando fuisse
in terra, & verē ac cominus visum
ab Apostolo Paulo. fol. 56. &c.
Christū de vera sua carne edēda, san-
guineq; bibendo per Sacramētum,
& non in figura ac signo tantum,
apud Ioan. 6. cap. esse locutum, un-
denam constet. fol. 68. &c.
Christus quomodo & ad quid com-
paret carnem suam cum manna
Ioan. 6. fol. 70
Christum nobis adesse in Sacramento,
duplex ratio persuadet, infinita vi-
delicet charitas eius, & commodū
nostrum spirituale. fol. 74. &c.
Christi praesentia in Sacramento pba-
tur ex Patribus, multis argumen-
tis. fol. 76. &c.
Christū in postrema cœna verē suum

corpus edisse, & sanguinem bibis-
se. fol. 79. 80.
Christi verba, quibus se mundum re-
linquere testatus est, quomodo in-
telligenda, & quomodo post resur-
rectionem suam erat, & nunc etiā
sit in mundo, vel non. fol. 80. &c.
Circūstantia quā nā significent, Chri-
sti verba propriē significasse quod
sonant, quādo dicebat; hoc est cor-
pus meū; & ratio eiusdē. fol. 70. 71.
Corpus aliquod sicut per potentiā Dei
absolutā posset esse in pluribus, ita
etiam in omnibus locis. fol. 40
Corpus aliquod in pluribus locis quo-
modo esse nequeat virtute divina,
& quomodo possit? fol. 54
Corpus vnum in variis locis esse posse,
probat ex scriptura fol. 55. &c.
& ex Patribus fol. 61. Itē ratione.
fol. 62. &c. Itē posse nulli loco prae-
senti esse, virtute divina. fol. 63. nec
contradicit Augustin. fol. 65
Corpore non multiplicato, posset divi-
na virtute multiplicari accedens
praesentia in corpore. fol. 63. &c.
D.
Dei cur facere possit, quacunq; non
implicant contradictionē. fol. 63
Divinitatis plenitudinem realiter cō-
municatam esse naturae assumptae,
quomodo dici possit. fol. 5. 6. secun-
dum modos loquendi scripturae, &
Patrum. fol. 32. &c. Error aduer-
siorum in eodem. fol. 68. &c.
Divinitatis potestatem, & maiesta-
tem Christo post resurrectionem
esse

INDEX.

esse tributam, quomodo significet
scriptura sacra. fol. 32
Divinitus aliqua fieri posse, quomodo
statuendum & credendū sit. fol. 66
Doctores Scholastici & orthodoxi nō
negant omnem cōmunicationem
realē energiae ac plenitudinis Verbi
divini cū assumpta natura. fol. 6.
E.
Ecclesia Catholica sentit, Christū Do-
minum in caelis, & in divinisimo
Sacramento humanitate sua adese
praesentem. fol. 1
Ecclesia quid de unitate hypostatica
in Christo sentiat. fol. 29
Error adversariorum de cōmunica-
tione reali plenitudinis divinitatis
cum assumpta natura. fol. 6
F.
Filius Dei quomodo sit ubique ho-
mo. fol. 47
Formā argumentādi Sacramētario-
rū plura absurda sequuntur. fol. 67
G.
Gratia unionis hypostaticae in Christo
qualis. fol. 6
H.
Humana Christi attributa non eodē
modo esse communicata divinitati
per unionē hypostaticam, quo sunt
humanitati communicata divina
secundum Ubiquitarios. fol. 3
Humanitas Christi quomodo verē ha-
beat ubiquitatē, omnipotentia, &
religiosa divina attributa. fol. 8. 23
Humanitas Christi à seipsa facta, &

& ante seipsam extitit, secundum
Ubiquitarios. fol. 15
Humanitati Christi quomodo sit cō-
municata realiter, divinitatis ple-
nitudō. fol. 5. 6. secundum testimo-
nia scripturae & Patrum. fol. 32. 33
Humanitatem Christi esse ubicunq;
sit persona vel substantia Verbi,
quomodo probent, & confutentur
adversarij. fol. 45. &c.
I.
Idiomatum utriusq; naturae in Chri-
sto communicatio unde orta, qua-
lis, & ad quid referenda sit. fol. 29.
ostenditur ex Patribus. fol. 30. Et
quomodo illa sit realis, non verba-
listantum. fol. 36
Intellectio hominis quomodo depen-
deat à phantasia. fol. 38
L.
Locum vnum continere posse, adeoq;
continuisse diversa corpora, quo-
rum alterum ipsum cōpleret, pro-
batur ex scripturis. fol. 59. &c.
M.
Maiestas Christi hominis qualiter re-
vera sit. fol. 51
Mysteria divina quatenus sint ineffa-
bilis. fol. 21
Mysterium Eucharistiae singulare ac
distinctum à ceteris esse, quare &
undenam intelligatur. fol. 72. &c.
O.
Opinio Ubiquitariorū multis modis
iā olim est condemnata. fol. 26
Omnipraesentia vel ubiquitas quonā
M 3 soli

INDEX.

Soli Deo conveniat, & quomodo creatura. fol. 40

P.

Patres quomodo tribuant divinam ipsi assumptam naturam. fol. 33

Patres quomodo senserint ubiunitatem esse Dei propriam. fol. 40

Patres antiquos Christi presentiam in Sacramento prorsus credidisse, multis argumentis ostenditur. folio 76. &c.

Paulum Apostolum verè ac communis vidisse Christum post ascensionem eius. fol. 56. &c.

Paulus Apostolus presentiam realem corporis et sanguinis Domini ubique nobis commendat. fol. 71. 72

Personalitas nostra cur sit, ubicumque est natura nostra, & corpus ubicumque est anima. fol. 46

Presentia corporis multiplicari potest divina virtute, non multiplicato corpore. fol. 63. &c.

Presentia Sacramentalis Christi in pluribus locis ponitur inter dotes corporis eius sublimiores, quas per divinam habuit virtutem. fol. 67

Presentia Christi in Sacramento, & proprietates verborum eius in illius institutione probatur. fol. 68. &c.

Propositionum istarum: hic homo (demonstrato Christo) est persona divina, Deus, omnipotens, infinitus, ubique praesens &c. quis sensus secundum Ubiquitarios. fol. 3. 9. Et quomodo sint inepti loquendi modi, aut veri. fol. 7.

R.

Rationes Sacramentarium contra Christi presentiam in Sacramento. fol. 52

Regula loquendi et sentiendi de Christo, ut Deus & homo est. fol. 30. &c.

Relatio bina equalitatis ad alterum aequale posset in eodem esse subiecto, secundum aliquos. fol. 64

Res omnes quomodo sustententur à Verbo divino. fol. 35

S.

Sacramentarii heretici contendunt, Christum in caelis tantum adesse, eorumque pro hac causa sua praesidium & argumentum. fol. 1

Sacramentarium duo rationes contra Christi presentiam in Sacramento. fol. 52. Eorundem arrogantia & temeritas. fol. 53

Sacramentarium argumentandi formam plura absurda sequuntur. fol. 67

Sacramentum Eucharistiae singulare distinctum à ceteris mysteriis fidei esse, propter reale Christi presentiam, quare et unde non intelligatur. fol. 72

Sacramentarii non faciunt difficultatem aliquam peculiarem in mysterio Eucharistiae. fol. 73. 74

Scriptura loci quinam proprie intelligendi. fol. 41

Scriptura loci quidam de presentia Christi explicantur, male intellecti ab adversariis. fol. 48. &c.

T.

Testimonia, quibus abutuntur adversarii

INDEX.

Sarii aliquo ex quatuor modis intelligi possunt. fol. 31

V

Ubiquitarii heretici contendunt, Christum adesse ubique, eorumque pro hac causa sua praesidium & argumentum. fol. 1. 39.

Ubiquitatorum sententia de unione hypostatica in Christo, eiusdemque unionis descriptio secundum illos, & unde colligatur. fol. 2. 3.

Ubiquitatorum duo praecipua refugia, pro refellendis argumentis, quibus oppugnantur. fol. 4. 10.

Ubiquitatorum errorem non tantum esse in modo loquendi, sed in re atque sententia etiam. Id ostenditur aliquot argumentis. fol. 7. &c.

Ubiquitatorum loquendi modum de unione hypostatica in Christo, si sensum aliqui verum haberet, ne secundum apparentiam quidem possent inde colligere ubiunitatem. fol. 8

Ubiquitarii quid sentiant de his propositionibus; Christus homo est Deus, omnipotens, ubique praesens &c. fol. 3. 9 quomodo sentiant plenitudinem divinitatis Verbi realiter communicatam essentura assumpta. fol. 9. Et qualem unitatem & identitatem humanitatis Christi cum divinis attributis effingant. fol. 10.

Ubiquitatorum commentum de unione hypostatica in Christo refellitur argumentis. fol. 11. &c. Eo-

rundem opinio quomodo damnata sit in Concilio Calcedonensi. fol. 11. Et multis aliis modis iam olim. fol. 26. &c.

Ubiquitarii non satis respondent ad Concilium Calcedonense. fol. 12. Et quomodo incidant in contradictionem. fol. 13. Et in absurda. fol. 14. &c. Et quidem in unum eorum ineffabile. fol. 15. Divina & humana natura Christum exspoliatur. fol. 14.

Ubiquitatorum infirmum & miserum perfugium, de quorundam attributorum divinarum usu in Christo Domino. fol. 17. 19.

Ubiquitarii docent repugnantiam, ut extricare sese non possint; nec habet ullum exitum eorum opinio. fol. 20. &c. Examinatur eorum assertio. fol. 22. cuius alteruter debet esse sensus, & ab his contra ipsos. fol. 23. &c.

Ubiquitarii quomodo frustra laboraverint & de verbis tantum incauti & imprudentes certassent pro opinione sua. fol. 23. &c. Idem neque explicare, neque defendere sententiam suam possunt. fol. 24. Et quomodo ponant, divinitatem ineffabiliter esse passam, aut alioqui ineptè ac temerè loquantur. fol. 25. Eorum testimonia, quibus abutuntur, aliquo ex quatuor modis intelligi possunt. fol. 31. Item argumenta ex ratione petita. fol. 35. &c. Et alia pro ubiunitate refutantur. fol. 44. &c.

Ubiquitarii falsè explicant unionem hypo-

I N D E X.

hypostaticam in Christo per equalitatem maiestatis. fol. 26. &c. neq; declarant, quomodo ex unione constituta sit una persona. fol. 27.
Ubiquitas quana conveniat soli Deo, & quæ creature fol. 40
Ubiquitas Christi peculiariter refutatur, ex scriptura, & Patribus fo. 42. præsertim ex August. fol. 45.
Et quam interpretetur adversarij locos illos absurdè. fol. 42. &c.
Verbum divinum quomodo sustentet naturam assumptam; non item

res alias. fol. 35.
Verbum divinum suscepit omnes proprietates corporis naturalis, sed tamen non perpetuò retinuit, quicquid earum est prorsus. fol. 67
Unio anima & corporis quatenus unioni hypostatica in Christo sit similis, nec quicquã suffragetur adversariis. fol. 37. &c.
Unitas absolute, vel unitas finita & creata non. obstat presentia corporis unius in pluribus locis. folio 64. &c.

F I N I S.

